
IWAN BOBERSKI - MEMORIAM PRO IN 140 YEARS FROM BIRTH - OF THE PATRIOT, THE IDEOLOGIST, TEACHER, METHODOLOGIST AND THE ORGANISER OF THE UKRAINIAN PHYSICAL CULTURE

Stanisław ZABORNIAK, Paweł KRÓL

Faculty of Physical Education, University of Rzeszów

Key words:

- Iwan Boberski,
- Ukrainian Physical Culture,
- History

Abstract:

In homage for precursor of the physical culture of the Ukrainian Nation Iwan Boberski in 140 anniversary of the birthday one should remind his contribution to the development of the Ukrainian physical culture which strengthened aspirations to the development of the patriotic awareness of Ukrainians in years before 1939¹

PARTICIPATION OF IWAN BOBERSKI IN BEGINNINGS OF ORGANISING OF PHYSICAL CULTURE OF THE UKRAINIAN POPULATION

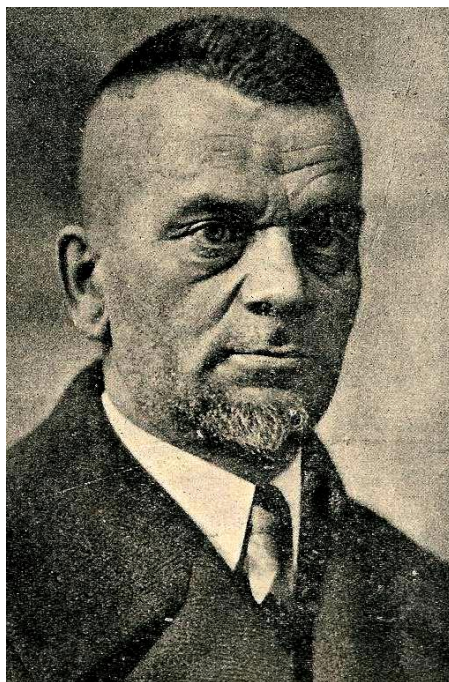
Beginnings of the development of the organised Ukrainian physical education reach the 19th century. Its formal development started along with the edition, in 1868 by the Domestic school council (RSK), circular obliging the school authorities to introduction, to school curricula in folk schools and teaching seminars, physical education lesson². This order was

---

¹ Lvov District Council on the 6 November 2012 announced year 2013 on the area of the Lvov circumference with year of the outstanding Ukrainian activist of political and sports Iwan Boberski, with the occasion of 140 anniversary of his birthday. Iwan Boberski - outstanding activist of the sports-gymnastic, author of numerous works from the physical education, from 1920 plenipotentiary representative of West-Ukrainian republic in the USA and Canada.

² "Gymnastic guide > Falcon <", 1883 No. 10, p. 5. The compulsory physical education in the Galician education was approved with Act of the Austro-Hungarian school council from May 1868. Then was introduced an obligation of doing bodily exercises in folk schools and teaching seminars. At junior secondary schools and real schools from the physical education was made an optional course. In 1879 an obligation of conducting the physical education to real schools, was expanded due to base and personnel obstacles, remained long dead. Negative situation, influences of the physical education on young people of both nationalities, additionally deepened negative social postures. The first Ukrainian junior secondary school was founded in 1879. S. Szach is writing about it: Popular istorija Towarystwa "Proswita" Lvov 1932, 121-122 p.. Ukrainian activists attached the particular attention to the development of the education. Member-founder of the company "Proswita". From the order W. Barwiński (1850-1883) - the Ukrainian writer and the columnist, drew up the phonetic spelling of the tongue of the Ukrainian. From 1893 Ukrainians had their representative in the Domestic school council. Włodzimierz Barwiński Report. Of Domestic school council about the state of the public education in the sch. year 1912. Lvov 1913. for 87-89p. In 1881 activists covered the "Russki Pedagogic Company" with "Proswita" (in 1912 renamed to the Ukrainian Pedagogic Company), dealing with promoting education amongst the rural population. It facilitated the learning for Ukrainian peasant children at municipal schools. In 1868 in Galicja functioned 2 469 of schools, in it 1293 with the Ukrainian language. In 1913 to the total 5740 of schools, 3060 was Polish (134 private), Ukrainian was 2 469 (9 private) and 101 German. In 90 years the 19th century how listed Ukrainian press holding the horse back in the army cost near 400, of prisoner 300 of k, but folk teacher 200 and less near v. Z. Fras, Galicja, qtd. d., p. 208. There were in the majority 1-2 class folk schools, of which teachers were badly paid; Generation of Poland. Statistical boards. Competition - population. Cracow 1917, p. 81; this problem mention Z. Fras, Galicja, qtd. d., 208-209 p. Even bigger disproportions was in secondary schools, to the

supplemented with guidelines of Austrian authorities³. A RSK order, concerning entering games and games involving physical movement into secondary schools was published in 1890⁴. In the same year all teachers were obliged with order for taking care of young people, participating in recreational forms of physical exercises. However directors of schools were obliged to file separate reports from the completion of classes of the physical education, in the annual report on the school activities. In 1892 a completion of the daily research was changed at school, from two-piece on one-piece (without a lunch break) what allowed for implementing extracurricular sports classes in afternoon hours⁵. To one branch fell one hour of the physical education. From 1901 at junior secondary schools, to one branch, were implemented two hours every week⁶.

Photo 1. Prof. Iwan Boberški (1873-1947) spiritual father of the Ukrainian physical culture, one from the first "Ukraine" founders ("Illustrated Supplement" to festive number of "Zmah" 1938 No. 1, p. 1.)

Due to the lack of qualified teachers for teaching the physical education at folk schools and gymnasia, lessons took place with the restriction. According to the RSK report, in school

---

disadvantage of Ukrainians. In 1912 there was 296 Polish secondary schools and professional (one school fell on 52 thousand Of Poles) Ukrainian it was only 12, that is to one school fell to 300 thousand Of Ukrainians. In 1900 to the 8 134 total of Galician teachers, fell only 1803 teachers - Ukrainians; J. Miąso is bringing up: from the history of the education of the Ukrainian in Galicja (1867-1914). [in:] Trials from History of the Education, vol. 34 (1991), p 51-73. See also J. Potoczny: Sources to the history of the Galician education in sets of the Central Historical Archive National in Lvov. [in:] Inspection Historical-Educational. Rzeszów 1989, 495-499 p.. These disproportions are a poor image of the state of the Ukrainian education in the Galicja era.

³ The first Ukrainian junior secondary school was founded in 1879 S. Szach is writing about it: Popular istorija Towaristwa "Proswita" for Lvov. Lvov 1932, 121-122 p..

⁴ A little bit of light to the development of the school base of the physical education in Galicja is throwing the article of E. Cenar: suiting rooms and gymnastic courts for folk and secondary schools. "Gymnastic Guide > Falcon <", 1889 No. 9, 83-84 p., 92.

⁵ W. Gniewkowski: Development of main European systems the PE and their influence on the forming of PE system in Poland. Warsaw 1972, p. 31.

⁶ D. U. the Republic of Poland 1919, No. 12 / 13, pos. 1, p. 391. The act guaranteed ... the principle of freedom of teaching national groups territory in its mother tongue..., this solution terminating the act of the National Seym in Lvov from the 22 1867 copied (D. At kr, No. 16, from 1868) which implemented the principle, that ... about the tongue at folk and secondary schools an institution keeping the school will be deciding.

year 1873 / 1874, on 2 420 of folk schools, only in 182 lessons were implemented gymnastics what constituted the 7.52%, and in school year 1898 / 1899, on 4 255 of folk schools, at 302 schools was implemented lessons of the gymnastics, that is the 7.09%. The RSK report, concerning the junior secondary school and real schools stated that to the 21 031 of pupils of these schools, only 5 764 had been provided with compulsory teaching of gymnastics, i.e. the 27.40%⁷. In spite of order from 1871 and the regulation in articles of association, about compulsory teaching of the gymnastics, at teaching colleges almost a learning of the gymnastics wasn't being conducted.

As it appears from the evaluation of the constitution of the youth development, made by RSK in 1904, from the moment of introducing an obligation of keep fit exercises, at some schools these classes weren't being conducted, generally speaking. In a part of secondary schools were only being allocated 10 days for the gymnastics, but the participation of young people in lessons still didn't exceed a 20%. A lack of rooms was a reason of such a state, teachers, as well as the lack of the participation of the whole of teachers in taking care of young people, especially after school. They are talking in the report about the height of the number of pupils, participating in games to 50-60 % from the total⁸. For effecting the detailed evaluation of the state of the physical education, on 19 March 1904 was issued the rescript, obliging to the evaluation of the state and the written report from this assessment of directors of schools, within one month⁹. In school year 1904 / 1905, in the report on the activities, of director of the Ruskoho Instituta secondary school for diwczat in Peremyszli stated that at school bodily exercises conducted in the dimension of 8 hours every week (2 hr to 1 class). Among others Iwan Boberski gave the bodily exercises lesson¹⁰.

In the winter, on nearby tops people were going on skis and on the toboggan, on the coast on Lipowica, and on frozen waters of the River San and nearby ponds they were going onskates. From the plot of the report for 1908 / 1909 results, that they were abiding by recommendations of I. Bo berski, supplementing filling the physical education, through applying the game in ... football in króžku "Kopana" ...¹¹. Moreover in the bodily exercise programme of the junior secondary school were: ...*Zabawi i gri ruchowi Iwan Boberski and Adrian Sitiematiczeskoho uczili na gimnazjalnim podwirju 2 razy w tyžni wid god 3–4 klim deszcziw dniw 12 hodin na 1 rodim 30 uczniw 1 lubo 2 klasy... likcija ćwierć hodin musztra pił hodin gry reszta zabiw dla wipoczinku. Prowidnik zwaracał uwagu uczennikiw na harnost i ład. Gry kružok, „Kapana” 22 uczastnikow 5-7 klimy, prostuczki, piekło, rurku, krokieta, plid i piłku. Ohoczzi uczastniki hozali Sanem do Krasiczyna, kupiel zimoju poru w Sanie, zimoj hawzianka*¹².

PARTICIPATION OF IWAN BOBERSKI IN THE UTGS "SOKIŁ" DEVELOPMENT (1901-1920)

Iwan Boberški for the UTGS "Sokił" organization came from the moment of creating it in 1894 From 1901 he was a member of the management board "Sokił" from 1901, however

⁷ J. Gaj, K. Hądzelek: History of the physical culture in Poland. Poznań 1997, p. 31. These numbers concern schools provided with the RSK supervision in Galicja, in it also of supervision of schools with the Ukrainian lecture tongue. In case of Ukrainian schools much more disadvantageous numerical reports could appear here.

⁸ *Report of the Austro-Hungarian Domestic school council (farther: CKRSzK) about the state of Galician secondary schools (farther: SzŚG) in the school year (farther: sch.yr.) 1903 / 1904. Lvov 1904, 46-47 p..*

⁹ *Reskrypt of Minister of Religions and Educations on physical bringing up of secondary school children from 24 February 1904, d. 6404. Lvov, 19 March 1904.*

¹⁰ *Zwit direkciji Licea Ruskoho Instituta dla Diwczat (dalej: LRID) w Peremyszli za rik 1904/1905. Przemysł 1905, p. 24.*

¹¹ *Report of the Austro-Hungarian management of CK Gimnasium Franc Józefa I in Peremiszli za rik szkolnyj 1908/1909, Peremyszli 1909, p 36.*

¹² *Zwid Gimnazji Ruskowo Jazika, Peremyszli 1909, p. 63.*

the post of the chairman of this Company was entrusted him on 28 August 1908. In 1911 Sokilskie organizations in large most numbers were formed in the Lvov district, 47 of them were, in rohatyński 34 and in stryjski 49¹³. Apart from gymnastic-sports and firefighting activity, "Sokił" conducted cultural-educational activity, in the learning of the singing, music and activity of amateur theatricals. Undoubtedly Iwan Boberński had the biggest contribution to the development of the Ukrainian Sokilstwo. Under his leadership, from 1908 to 1914, the number of societies rose about 374. He was a chief ideologist of the program of the Ukrainian "Sokił". Dynamics of the numerical development, within 20 years of the Sokił organization, i.e. in 1894-1914 years it was impressive, because in this period, as many as 974 societies was opened¹⁴. I. Boberński took an active part in training instructors. From he was the head of "uczytelskiego kółka". To his pupils, among others belong more late activists: Stepan Hajduczok, Piotr and the Terrace Franko, Eugeniusz Lubowicz and other¹⁵. In 1912 "Sokił-Bat'ko" commenced organising sokilski branches - of shooting sections, of which Stepan Horuk was a main initiator and a strategist. These branches had the name of: Gymnastic-shooting Societies, "Sokił". In the destination of spreading the Ukrainian of the idea amongst the society, "Sokił", circuit rallies were being organised (in 1906 in Stryj, in 1910 in Tarnopol) and domestic (in Lvov in 1911 and 1914)¹⁶. In July 1901 Ukrainian falcon's were invited (by telegraph) for the participation in Wszechsłowiański Rally in Prague¹⁷. Great service for the development of "Sokił" had Iwan Boberński which acted as the head had (hołowy) "Sokił", in 1908-1914, and from 1921 yr of the manager of the teaching staff of this organization. For his chairmanships "Sokił" expanded his activity on entire Galicja, at first in major cities (1902 - in Stanisławs), then in smaller, as well as on villages, where above all gymnastic-firefighting branches were made. They took names: „Sicz” or „Sokił”, in combination with the name of the town - registered offices of the branch¹⁸. In 1906 gymnastics of "Sokił", from the building at Kopernika Street 9 in Lvov, "Dniestra" was moved to the new building. A gymnasium in this building measured 7.5 x 15 m¹⁹. I. Boberński, preparing in the scope (theoretical and practical) of physical culture, got on foreign courses, among others in the Czech Republic. Thanks to him they began to enter into the program of "Sokił", apart from the gymnastics and the athletics, also sports team games: the football and the volleyball (after 7 years Jurij Semojtuk took the instructor's place). From 1908 he popularized the action of raising funds for the own purchase of Ukrajnińskoho Horodu²⁰.

In 1909 took place merging associations „Sokił” and „Sicz”, into the central organization under the name „Sokił-Bat'ko” which embraced all individuals of motor exercises²¹. Structure of the Ukrainian "Sokił" in 1914 established 974 branches from about 70 000 of members²². Height of the number of founded "Sokił" branches, in 1910-1911 years, involved

¹³ E. Czechowicz, W. Kubijowicz, Ł. Łukajewicz (red.): *Ukrajnińskij Statystycznyj Ricznyk 1935*. Kraków-Lwów 1935; Na podstawie materiałów CPHAU we Lwowie.

¹⁴ O. Waceba: *Zarys istoriji zachidno-ukrajnińskoho sportywnoho ruchu*. Lwów 1997, s. 31.

¹⁵ CPHAU, f. 312, op. 1, spr. 12, s. 2; f. 312, op. 1, spr. 38, s. 160, *Relacje dotyczące stosunków organizacji polskich i ukraińskich Sokolów 1900-1903*.

¹⁶ „Diło” 1912 nr 9, s. 5.

¹⁷ CPHAU, f. 312, op. 1, spr. 12, s. 142. *Pierwsze Pożarowe Stowarzyszenie „Sokił” Kopczyńce k/Tarnopola*.

¹⁸ CPHA Ukrainy we Lwowie, f. 312, op. 1, spr. 39, s. 2.

¹⁹ I. Boberński, *Ukrajnińskie Sokilstwo 1894-1939*, Lwów 1939, s. 8-9.

²⁰ S. Hajduczok, *Chronika zakupna Ukrajnińskoho Horodu wid 1911-1929*, "Sokilskie whist", 1929 No. 9, p. 11.

²¹ I. Boberński, *Ukrajnińskie ...*, qtd. d., p. 14. "Proswita" meeting in 1909 approved the name of the head office "Sokił-Bat'ko" (Sokił-father), and also allowed one of two names for choice by activists for the formed nest, "Sokił", or "Sicz".

²² E. Czechowicz and other (ed.): *Ukrajnińskij Statystycznyj Ricznyk 1935*, the qtd. d.; more widely is writing about it: O. Waceba: *Narys istoriji zachidno-ukrajnińskoho sportywnoho move*. Lvov 1997, p. 31; "Falcon" Czechoslovakian. Prague 1932, p. 13. In 1904 the Czech "Falcon" counted the 50 000 of persons. Numerical development of the Polish "Falcon": 1904 - 1 500 of persons, 1907 - 18 700. Ukrainian "Falcon" in: 1902 had - 3

the general mobilization of the Ukrainian, preparing society to the I Ukrainian National Rally of the Sokil Organization in 1911 On the part of Austrian authorities the requirements, associated with the registration of Ukrainian falcon's organizations which one should associate with the war mobilization underwent the mitigation²³. The most sokilski societies came into existence in the Lvov district and on Podole, least on Bukowina, where above all acted country wards of "Sicz"²⁴. As first in 1902 municipal branches were made in Kołomyja, Przemyśl and Stanisławs, and in the following years in other cities²⁵.

Next invitation from Czech "Falcons", Ukrainian "Sokił" received in 1912 Then 30-person delegation of "Sokił", under management of I. Boberški took part in the Rally with Wszechsłowiński in Prague. A double room of representatives was in a composition of the delegations "Sokił" Transdnieper, Mykoła Michnowski from Charkov and Iwan Luczenko from Odessa. This rally was held in 50 anniversary of the Falcons uprising in the Czech Republic²⁶. Right before the outbreak of the First World War, 28 June 1914, the II Rally was conducted, called the Szewczenkowski Rally (on the occasion of the celebration of his hundredth anniversary of birthday). Then 12 000 of members took part in Lvov displays of "Sokił"²⁷.

It was an organizational demonstration of the move of the sports nation of the Ukrainian. On the first day in the parade participated about 10 000 of Ukrainian members of youth organizations. In the morning a pentathlon was conducted, next team drill (composed of 8 persons) and gymnastic displays of girls. In the course of displays played an orchestra. In conclusion of exercises of shooters, was provided information about assassinating to Ferdinand's archduke²⁸. "Sokił-Bat'ko" before 1914 consisted of 30 gymnastic branches "Sokił", of 552 gymnastic-firefighting branches "Sokił" and 311 gymnastic-firefighting branches "Sicz". In this organizations was involved about 50 000 of members²⁹. Significant granted help through sokolstwo Polish for Ukrainians, accepting their representatives for courses for instructors, from the scope of the methodology of keep fit exercises, was as well as through making scientific-methodological literature available. For example in 1896, in the III rally of Polish TG "Falcon" in Cracow, participated in the form of observers, Ukrainian Starszyny delegation ukrajińskoho "Falcon"³⁰. In 1904 head of the gymnastic chapter Lvov "Sokił" I. Boberški, stayed on the reconnaissance in Cracow, meeting with architecture of sokolnia Cracow and with the structure and devices of the Jordana Park. His visit correlated with plans of the building site of similar objects, for needs of Russki "Sokił"³¹. A view of Iwan Boberski on the matter of sports-gymnastic relationships Poland - Ukrainian preceding the I World War was significant. Relations between Polish and Ukrainian organizations of "Sokił" and with sports-gymnastic societies, took on the character mutually disapproving.

---

branches, 1903- 70, 1904 - 170, 1905 - 243, 1906 319, 1907 - 373, 1908 - 400, 1909 - 465, 1910 - 601, 1911 - 728, 1912 - 811 and in 1913 - 909. V. S. Kalabiński: Antynarodowa of the politician of the National Democratic Party into 1905-1907 revolutions. Warsaw 1955, 328-334 p..

²³ S. Hajduczek: Dejaki of the digit pro sokilsku orhanizaciju for 35 lit. "Sokilski whist", 1929 No. 9, p. 8.

²⁴ 25-littia ST „Ukrajina”, quo.d. p.. 19–23.

²⁵ „Diło” 1912 nr 2, p. 5; nr 9, p. 5; nr 12, p. 6; nr 140p. 6.

²⁶ J. Bodnar: *Na sokilskomu Zdwyzi 1911 year*. Canada 1958, p. 15–16.

²⁷ I. Boberški, *Ukrajinske...*, quo.d. p.13.

²⁸ T. Franko, *Istoriya i teoria ruchanky*, Kołomyja – Lvov 1923, p. 61.

²⁹ There.

³⁰ CPHAU, f. 312, opus 1, case 38, p. 70, Protocols of meetings of the management board of the Gymnastic Company "Sokił" in Lvov in 1894-1914 years. Programme of activities gymnastic-sports; the IVPolish Falcons Rally in Lvov 1903, Lvov 1903, p. 33; the IV Diary. of Polish Falcons Rally in Lvov on 27-29 days of June 1903. Lvov 1904, p. 10.

³¹ CPHAU, f. 312, opus 1, case 39, p. 49, Relations concerning ... relationships, qtd. d., in 1904 in Vienna he also toured gymnasia and their devices. In one of Vienna clubs he read regulations of the game of the football. In the course of the return he was a guest in a sports club "Slavia" Prague.

With sentence of Ukrainians, Polish TG "Falcon" aspired for implementing the hegemony organizational, superior, disregarding the self-reliance of Ukrainian falcon's organizations³². Statements of representatives of both sides are attesting to it. For example for inviting the "Falcon" Lvov, for the participation, through Sokilów Ukrainian, in the IV rally of Polish Falcons in Lvov, in 1903 they answered : ... in the case of uczasti naszoho sokilstwa in IV zleti polskych of "Falcons" I. Boberski underlined with ...: assuming ... these are displays of the physical fitness it is necessary to overcome the participation, however assuming, that Polish Falcons is a national - chauwinizm organization, we can't took part in it ...³³.

Photo 2. 1915 Iwan Boberski in uniform Of "Sich Sagittariuses" leading ideologist of development of the Ukrainian physical culture

Chief ideologist of Ukrainian Falcons, I. Boberski encouraged everyone for activity in numbers of the organization "Sokila-Bat'ko", directing to passive words: ... and indifferent let die ...³⁴.

With characteristic symbol for nests "Sokila-Bat'ko" were, celebrations with pride presented in the route, flags. Most often they had the yellow lion, the password entered on the blue background de syła - there will, and from the other side they were putting, one of portraits of Ukrainian hetmen: of Chmielnicki, Doroszenki or Mazepa³⁵.

³² CPHAU, f. 312, opus 1, case 38, p. 18, Relations concerning relationships..., qtd. d.,

³³ Theree.

³⁴ T. Franko, *Istoriya...*, quo.d., p. 76.

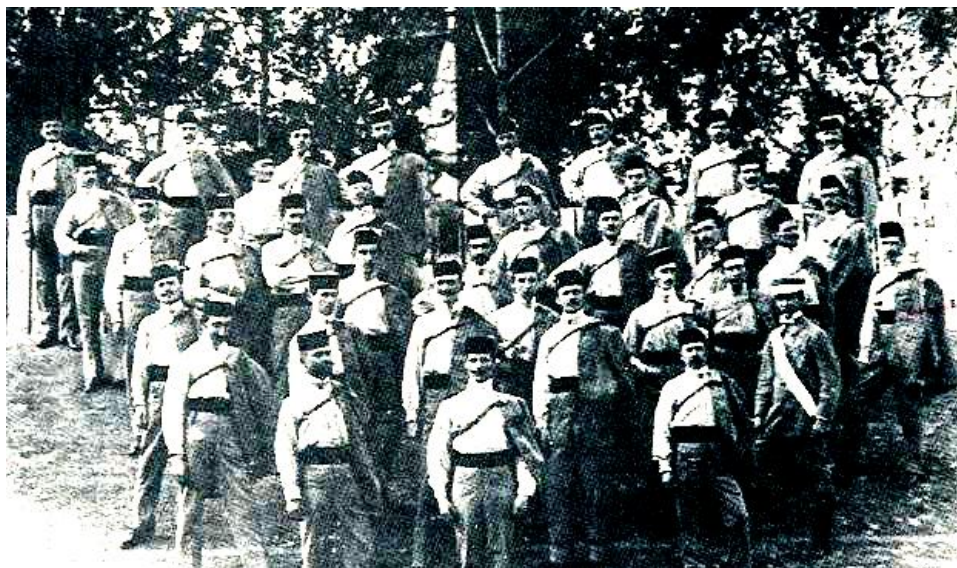
³⁵ S. Hajduczok: „Sokil-Bat'ko” *ruchankowe towarzystwo u Lwowi*. [in:] I. Hurhula (ed.): *Almanach*. Lvov 1996, p. 87.

Photo 3. Specimen of the flag of the Ukrainian "Sokil",
(with the inscription: "where power there will")

Sokilski program considered the tradition of this organization, from before the First World War. apart from systematic exercises, also contained cells developing the confidence, courage, frankness, disciplining, as well as applying the religious moral fibre what ... shaped one indissoluble love of the homeland, of nation, to the one's mother tongue, to the truth and the sincere ... brotherhood³⁶.

A situation was characteristic for this period, in which in years preceding the First World War, Ukrainian Sokil organizations and Sich, came into existence above all in homogeneous population-wise Ukrainian country towns, and Polish in big district seats³⁷. Above the whole of Polish-Ukrainian misunderstandings, growing willingness of the dominance, resulting from the separate businesses of both nations, associated with the aspiration to freeing itself and creating the personal statehood was seen - free Poland and Samostijnej of Ukraine.

Photo 4. 1914 I. Boberski (in the first row first from right) in the group of UTG members "Sokil" participating Jubilee rally "Sokila-Batko" for them. of the name of Shevchenko.

³⁶ There, p. 17.

³⁷ There.

On the obstacle of the development of the idea of Falcons on land inhabited by finding Ukrainians in ordering tsarist Russia forbidding ukases happened activities for all nationalist organizations. This ban also concerned Poles, of which nests after solving TG activity "Falcon" in 1905 were active in the underground. Admittedly amongst members of Russian "Sokia" an Ukrainian population exercised creating small internal groups³⁸, on areas of Wołyn under the Russian annexed territory, for action of independent nests of the Ukrainian "Sokił" whether of gymnastic-firefighting "Sicz" organizations tsarist authorities never expressed agreements³⁹. Here was led towards the Polish as well as Ukrainian population a politics of the so-called ... Russification of making everyone drunk was being pursued into the one Russian state...⁴⁰. Ideological and organizational activity of Iwan Boberski dispatched to the development of the physical fitness included counteractions of both the Polonization and the Russification of the Ukrainian population.

PUBLISHING OF IWAN BOBERSKI

The first Ukrainian publishing company sokilskim were "Sokilski Wista"⁴¹, which from 3 September 1908 left in the form of addition to the magazine "Freedom" (49 copies). From 12 August to 30 December 1909, appeared together in "Narodny Słowi" (21 ss copies. 1-2)⁴². From 1 October 1910, beneath the editorial office "Sokiła-Bat'ko", appeared, in the form of addition to "Nowoho of the Word", "Wisti from Zaporozża" (61 ss copies. 2). Only from 1 January, 1911 started being published in Lvov falcon's monthly - "Wisti from Zaporozża", as the independent writing, organ "Sokiła-Bat'ko", referring to education traditions of the Cossacks. This came out monthly in Lvov for five years, up to August 1914 (97 copies). Editors of this letter were: I. Boberski, S. Demidczuk, S. Hajduczuk, and S. Goryk⁴³. This periodical performed the role of the liaison officer, between "Sokił-Bat'ko", and sokilski nests in the field. The specialist articles associated with the description of exercises of the gymnastics were being placed in it. Descriptions have often been supplemented with pictures or photograph, and also contained reports and notifications of individual departments "Sokiła-Bat'ko".

Iwan Boberski was an author of many publications in the methodology of sport among others: "Jzda on ieszczetach", "Lehka atletyka" "Miaczowi ichry" whether "Textbook to anhilskich ihor". In "for Sokilska for Library" covered in 1935 were found a lot his publication

³⁸ S. Hajduczek: *Fizyczne wychowannja ukrajinskoho narodu*, „Sokilski Wisti” 1935 nr 4, p. 11–12.

³⁹ T. Franko: *Ruchankowa sprawa na Wielkiej Ukrainie*. „Diło”, 1922 nr 30, p. 7. ... *Under the yoke of the tsarism existence of Ukrainian gymnastic and sports societies "Sicz" whether "Sokił" was practically impossible*

⁴⁰ *Pamjatka Russkowo Sokola*. [in:] Tkaczow W. M. (ed.): *Proswetitel'skij komitet Sojuza russkowo sokolstwa*. Belgrad 1934, p. 38.

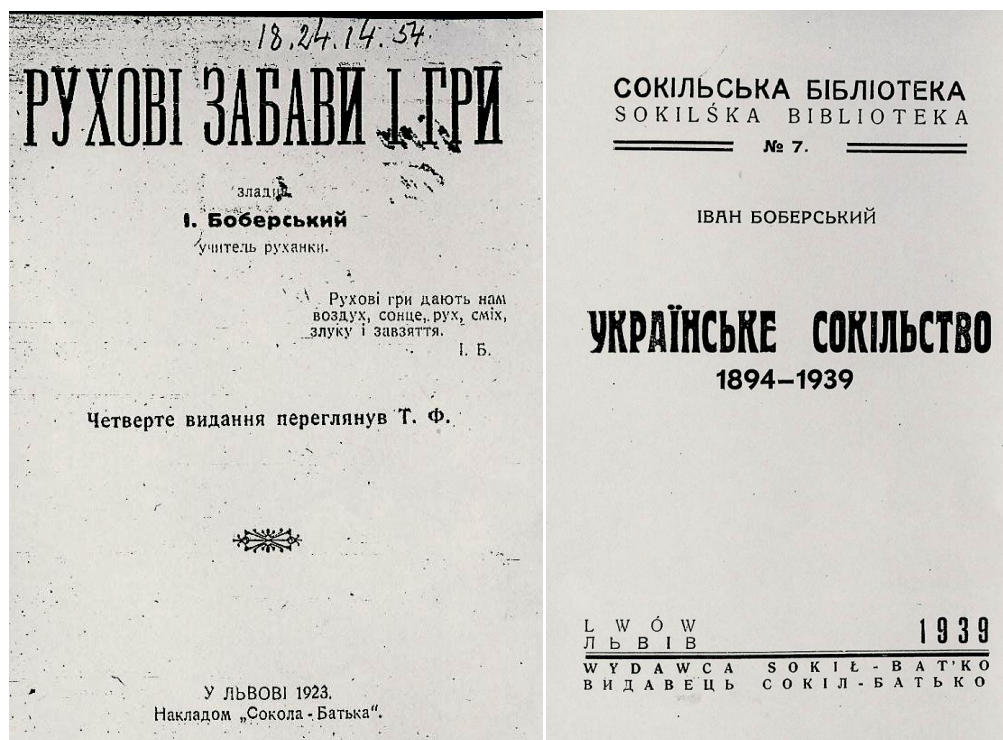
⁴¹ Zinky and winter sports. "New Cottage", 1926 No. 1, 17-18 p.; J. Hodorowski, Hromadianyn - wychownyk ..., qtd. d., bpgn.; among others from 1908 "Sokilski whist" placed articles, describing the technique of going in for the skiing. In Stanisławs in 1911, M. Kulczycka, as the first Ukrainian woman, demonstrated the gear on skis. According to S. Hajduczek, in 1915 in the Tucholki area, ... prusy ... most probably German or Austrian tourists, they left a few pairs of skis, to their pattern local residents began their production. Developing on this area of the cross-country skiing initiated it. To the First World War the Ukrainian skiing developed spontaneously and in spite of the existence of many ski associations, failed to create organizational structures. The skiing achieved popularity for itself amongst Ukrainians still before the First World War. With precursors of the development of this discipline amongst Ukrainians, there were Carpathian highlanders. Under the influence of tourists, Ukrainians planted it in the club "Czarnohora" which had articles of association and the development programme of the skiing, still before 1914 S. Hajduczuk was a leading activist of this club. Problems and the significance of the skiing in the development of Ukrainians, S. Hajduczuk presented in its public address, Fri.: *Znaczenia ieszczytarstwa for ukrajinciw*. Apart from the role for the physical development going in for the skiing, he showed in it the availability for the society of the Ukrainian of this sports discipline, from the socio-economic side.

⁴² S. Hajduczek: *Fizyczne wychowannja ukrajinskoho narodu*, „Sokilski Wisty”, 1935 nr 4, p. 11–12.

⁴³ S. Hajduczek: *Lwiv stolitia sokolskich wydań*. Lvov, 1937, p. 14.

in theory and methodology of the gymnastics and sport , as well as organizational guides helpful in activity "Sokila", associated with issues of the physical culture.

Photo 5. Title page of the textbook "Games and games involving physical movement" (Lvov 1923) and title page of the history of the Ukrainian sokolstvo Iwan Boberski (Lvov 1939)

PARTICIPATION OF IWAN BOBERSKI IN THE DEVELOPMENT OF UKRAINIAN SPORT

On the Galicja area were created Ukrainian sports clubs which inspired the interest among secondary school young people who participated from 1906 , above all in sports, propagated activity were formed in Ukrainian and secondary schools and higher, in the framework of the operations of Ukrainian Sports Clubs (Ukraińskych Sportywnych Krużkiw farther USK)⁴⁴. From the initiative of Prof. I. Boberski first pupil's Ukraińskij Sportywnyj Krużok, was established in Akademickom Gimnaziji with ukraińskom jazykom in Lvov in 1906. Accepting the position of the teacher in the junior secondary school through I. Bobreski, led for entering sports classes into the Ukrainian school programme⁴⁵. It let the wider team of Ukrainian senior pupils take a closer look at advantages of the competition. I. Boberski from amongst his pupils created the squad which played football matches with Polish and Jewish peers. For raising an interest in this sports discipline, led the Czech coach down from Prague⁴⁶. He was also an initiator of developing many sports disciplines granting them the Ukrainian terminology e.g.: kopanyj m'jacz (football), sitkiwka (volleyball), koszykiwka (basketball), hakiwka (hockey), stusan (boxing), łuszczetarstwo wel łyżnyj sport (skiing) among others in 1909 in the destination of popularizing the skiing. Iwan Boberski as first out of Ukrainians on skis effected the diversion of Lvov, arousing with it interest of the society of the Ukrainian in

⁴⁴ I. Boberški: *Ukrajńskie...*, quo.d.p.. 10.

⁴⁵ T. Franko: *Beginnings of Ukrainian Sports*. [in:] *25-littia ST Ukrajina 1911-1936*, Lvov 1936, p. 31.

⁴⁶ There, p. 29.

this sports discipline⁴⁷. Thanks to his efforts the gymnastics became a compulsory course of study at Ukrainian junior secondary schools.

On completion sciences at junior secondary schools, young fans of sport, could not still be USK members. they were forbidding Adults the participation in school organizations. This imposed contemporary ordering the National Council School. it was one among many of reasons, of establishing at the meeting in the room "Sokiła-Bat'ko" in Lvov, on the day of 22 September 1911, of Sports Company "Ukraine"⁴⁸. Articles of association of the club were filed for approving in Lvov, on the day 27 September the same year⁴⁹. Amongst charter-members (of students) of club, was a majority of more late outstanding activists of the move, for the development of the Ukrainian physical culture in persons: S. Hajduczok, I. Hosman, M. Jaworski, W. Kasarewycz, W. KostECKi, G. Lyczakiwski, P. Nosakowski, D. Wahnjanin, A. Zeleny and other. With the originator of the name of the club and the great advocate of his activity, was treated by student young people with the great respect, I. Boberski⁵⁰. , On 12 November 1911, among others representatives of the Ukrainian Sports club Kruzka participated in the meeting forming authorities and of other Lvov affiliating "Dnipro". they were initiators of the ST "Ukraine" assumption and what's more out of them was chosen the first management board of the club⁵¹. From members of the management board with the first chairman of the club, was chosen a student Matwiej Jaworski. Name of the club - "Ukraine", he was supposed to popularize the name of the state in Galicja, which aspired to formation Ukrainians⁵². Therefore it woke up anxieties of many activists of the club which predicted trouble with the registration of the club about such a name⁵³.

In first years of ST"Ukraine" activity , in the club acted following sections: heavy-athletic, athletics, skating, ski, shooting, tennis and tourist.

, In the initial period of its development, they belonged to leading popularizers of the skiing: I. Boberski, I. Mryc and S. Hajduczok. they first noticed the chance of spreading among the masses the skiing, and hence the realization of one of main purposes of activity - of developing the Ukrainian national identity. From 1908 "Sokilski whist" placed articles, describing the technique of going in for skiing⁵⁴.

---

⁴⁷ M. Szarko: *Worochta*. [in:] O. Kuźmowicz (red.): *Almanach Karpackoho Leszczetarskoho Klubu 1924–1984*. Lvov– Monachium – New York 1989, p. 52–53; The skiing won the huge popularity amongst the society of the Ukrainian. Natural-climatic easy terms of the Carpathians supported it. The skiing got the special universality amongst country dwellers, which after getting acquainted with the technique of the migration on skis, used them in natural conditions of their settling. , In the initial period of his development, they belonged to leading popularizers of the skiing: I. Boberski, I. Mryc and S. Hajduczok. they first noticed the chance of spreading the skiing among the masses, and hence the realization of one of main purposes of activity - of developing the Ukrainian national identity. From 1908 "Sokilski whist" placed articles, describing the technique of going in for skiing.

⁴⁸ In football rivalry a ST"Ukraine" team took most successes back . From the first match which was held on 15 October 1911, all the way to 16 July 1939 they played about 500 matches altogether, with Ukrainian opponents, Polish and Jewish and with the German club "Vis pistol" from Lvov⁴⁸. In 1911-1914 years ST "Ukraine" played scarcely 10 meetings, less still played other Ukrainian clubs. This most well-deserved Ukrainian club in 1933 fought the most of meetings - (37), the team scored the most goals in 1938 - (121). With the most effective competitor and the club ST record holder "Ukraine", in the quantity of scored goals (40) in sezonie 1938 yr, Aleksander Skocen was. Team of the ST football "Ukraine", was strengthened from other Ukrainian clubs, among others were competitors these are footballers of the times of the reign of Stanislaus II 1764-1795 "Prołomu".

⁴⁹ M. Butiel: *ST „Ukrajina” (1911–1936)*. [in:] *Almanach ST „Ukrajina”*. Lvov 1936, p. 19–29.

⁵⁰ There, p. 47–48.

⁵¹ *25-littia ST „Ukrajina”*. Lvov 1936, p. 19; L. Peista, L. Reiss: *An brief outline of the history, qtd. d., p.25*.

⁵² I. Boberski: *Ukrajńskie...*, quot.d., p. 11; Dajcuk I.: *Winyknennia ukrajńskoho sportywnoho towarystwa „Sokil” tajoho dijalnist na kinci XIX – na poczatku XX stolittia*. Nation and sport. Lvov 1991, p. 47.

⁵³ *Report of the Idepartment LKS"Black" Lvov in years 1914-1920*. Lvov 1921, p. 7. Porusza S. Zaborniak: *Athletics on land...*, quo.d. p. 177.

⁵⁴ *Żinky i zimowi sporty*. "New Cottage", 1926 No. 1, p. 17–18.

The team of the football played matches both with Polish as well as Jewish clubs. In 1911 I. Boberński got to the own cost of the Czech coach, from a Prague sports club "Slavia"⁵⁵. In 1918 "Ukraine", as first out of Ukrainian clubs, set about to the Austrian connection of the football - Osterreichischer Fussballverbandu⁵⁶.

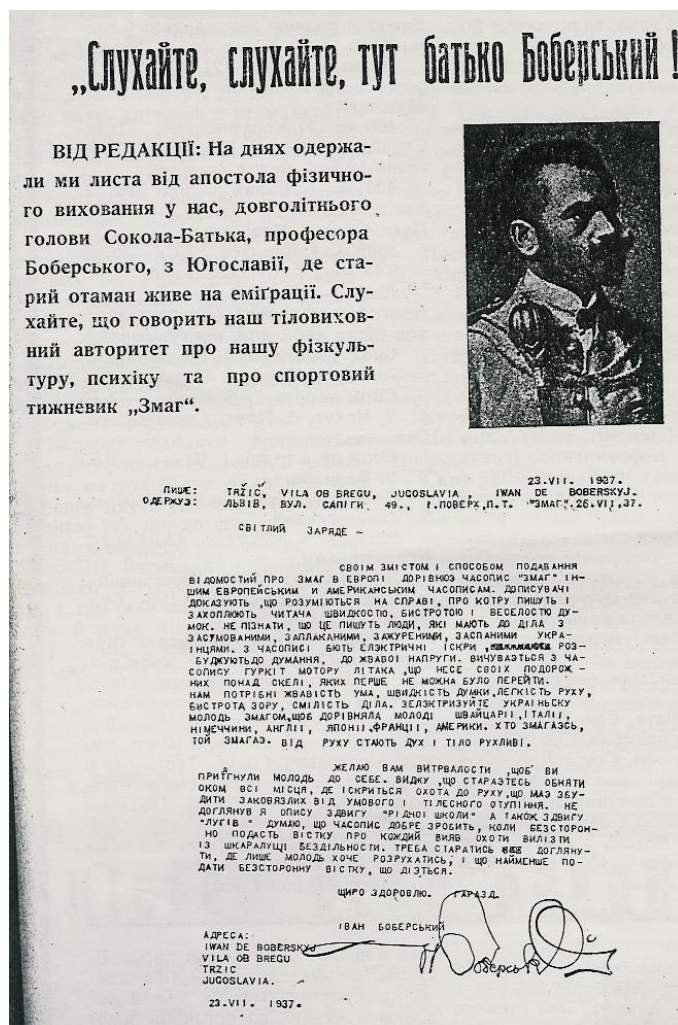
PUPILS OF IWAN BOBERSKI - S. HAJDUCZOK AND M. TRYLOWŚKY

Highly distinguished for the development of the physical culture amongst the Ukrainian society a pupil and a partner were I. Boberńskiego, S. Hajduczok. In 1911 S. Hajduczok at the spiritual participation of Boberński and at ideological supporting activists "Sokił" established the Sports Society of Students of colleges "Ukraine". In the first management board he served as this club naczelnika zmahowoji komisiji (of manager of the committee of the competition). Activity was connected with the press activity in the theory of the physical culture. At first they were articles to the sports-gymnastic magazine, of organ of sokilski "Wisti from Zaporozha". His first booklet was published in 1913 Fri.: "Skills wilnorucz". An outbreak of the First World War stopped its further publishing. S. Hajduczok stopped by then to Ukraińskojji Hałyćjśkoji Armji (UHA). Upon completion of the warfare he started work as the game teacher in the Akademicznoji Gimnaziji branch in Lvov where all the way to 1939. In years of the interwar period he belonged to active members of the Ukrainian sports life. Peculiarly he let meet through his publishing activity in writing "Sokilskich Wistiach" in them under a pseudonym Blu Bellboy (unlike the pseudonym of author's Iwan Franko of Roadsteads Bellboy). The subject matter of his publication was very broad. He brought UHA activity up among others, with the aspiration to creating the independent state of the Ukrainian. Main however popularizing the Ukrainian amongst the society was direction of his publication of idea of the physical and spiritual education. He was one from first which gathered together and I. Boberński systematized achievements of its teacher.

---

⁵⁵ L. Peista, L. Reiss: *An brief outline of the history, qtd. d., p.25.*

⁵⁶ Porusza R. B. Melech: *Początek litopisu ukraińskoho futbolu.* [in:] *Futbol w Ukraini – wiotoky, tradyciji, perspektywy.* Lwiv – Kyjiw 2004, p. 21–25; I. D. Jakymyszyn., W. W. Sołomonko: *Rozwytok futbolu w rehionach, sportywnych towarystwach ta klubach zachidnoji Ukrajiny.* [in:] *Futbol w Ukraini...*, quot.d. p. 225–232.

Photo 6. Letter of I. Boberski to UTG members "Sokił-Batko" and for the editing of the magazine "Zmah" from 23.07.1937 written from Yugoslavia where was an expatriate.

In 1914-1942 years S. Hajduczuk by letter corresponded with Iwan Boberski in matters of scientific solutions in organising the Ukrainian physical culture⁵⁷.

As one from first he brought problems of women's sport up in the press, as well as took the active participation for the purchase of the sports square "Sokiła-Bat'ko". In his articles he propagated developing the scouting amongst Ukrainian young people. He was a press commentator from organised sokilski and luhowy sports parties. His publications in the methodology of teaching of the physical education had a considerable value. His publication paid attention for "Physical bringing up of the Ukrainian nation", brought up in it as one from first historical development of the Ukrainian physical culture in various regions of Galicja and South-east Ends and in exile⁵⁸. His publications had a nationalist colouring, it is regarding especially such articles as "we and wony"⁵⁹, „Tіlesne wychowannia” in URSR⁶⁰, „Za Zbruczem”⁶¹, „Connections of hałyckie Sokoliwa from naddniprianciamy pered wijoju”⁶² or

⁵⁷ Iwan Boberski from 1920 was an expatriate at first in Yugoslavia and in Canada.

⁵⁸ „Sokilski Wisty”, 1935 nr 3, p. 7–8; nr 4, p. 11–12.

⁵⁹ „Sokilski Wisty”, 1929 nr 9, p. 14–15.

⁶⁰ „Sokilski Wisty”, 1929 nr 11–12, p. 2–4.

⁶¹ „Sokilski Wisty”, 1936 nr 8, p. 6.

⁶² „Latopys Czerwonej Kałyny”, Lvob 1937 nr 7–8, p. 21–24.

„Pobratym Mikoła Michnowski⁶³”. In the physical culture to rank among achievements of his scientific work belongs over 10 monographs. The first Ukrainian methodological textbook on the research of the volleyball belongs to them: "Widbywanka" in Lvov in 1930. A textbook given in Lvov to the was one of the last scientific positions: "Influence fizycznoho wychowannjia on wdaczu naszoji mołodi". With valuable position about historiographic character connected with sokilski publishing company, and the description of activity of this organization from 1887 to 1937 a monograph issued in 1937 t in Lvov was: "Piwstolittia sokilskich of editions". The Second World War came out on strike S. Hajduczek on the position of the professor of the physical culture assumed at the Lvov National Medical Institute⁶⁴.

Under the strongest impact of the personality of S. Hajduczek was his pupil in Akademichnoij gimnaziji in Lvov M. Tril, hence more late sports effects of his activity. In 1925 as the student of the faculty of the law M. Tril stopped by to "Sokiła" and with the devotion developed his sports interests. During studies he belonged to hurtka instruktoriw tiłowychowannia of Ukrainian sokilstwo. To 1931 the yr acted as the head "Sokiła-Bat'ko" and to 1939 performed a function of the secretary in the office of this organization. He became famous as an outstanding organiser of training courses from the scope of the physical education and rallyes. He deserved oneself for the development of the Ukrainian physical culture as the author of the program and the store of the university class applied on sokilski rallyes. His authorships were also methodological textbooks allocated for instructors of the physical education with the store of keep fit exercises on devices (the bar, the horse and railing) as well as specification of the structure of gymnastic pyramids. He belonged to the group of talented theoreticians of the Ukrainian physical culture, in which he stood out with the competence of the terminology applied in the Ukrainian physical education. Game teachers, instructors and youth organisers of sport used his methodological studies⁶⁵.

In matters of the physical culture sokilskie environment stayed in the permanent contact from I. Boberski. M.in. to participants in the downward slope. Tarasa of Shevchenko in 1938 I. Boberski in the sent telegram wrote this way: the persistent wayfarer is resulting ... to the top of a mountain. Persist, overcome all ... obstacles strenuously closing the UTG board meeting "Sokił-Batko" in 1938 Dr. Chronowiat referred to words I. Boberski appealed to "Sokił" members ... for the further intense, persistent and prudent work...⁶⁶.

Photo 7. Iwan Boberski, Dmytro Witowski and Longyn Cehelski in uniforms of Sich Sagittariuses - 1918.

⁶³ „Sokilski Wisty”, 1939 nr 5, p. 3–4.

⁶⁴ R. Kripjakewycz: our professor Hajduczek. (spohady from rokiw 1936-1976). "Sokił-Bat'ko" sportywno-ruchankowe towarystwo at for Leo. Occasional anthology 1894-1994. Lvov 1996, 210-213 p.

⁶⁵ T. Bilostočkij: Pamjati M. Trila. [in:] „Sokił-Bat'ko” sportywno-ruchankowe towarystwo u Lwowi. Almanach 1894–1994. Lvov 1996, p. 102.

⁶⁶ „Zmah”, 1938 nr 12p. 1.

From the attention on activity of Iwan Boberski of methodology and the theory of the physical culture amongst the society of the Ukrainian one should regard him as the chief ideologist of the development of the Ukrainian physical culture. I. Boberski is an inestimable merit activity for own recruiting of the "Ukrainian Stadium". Thanks to his activity a collection of financial means for which after all the sports stadium was bought in Lvov was initiated. A special service is an assistance provided and handing over to the knowledge associated with theory and methodology in many disciplines. Recalled I. Boberski activity led during different meetings. The attitude caused, that in his own lifetime had been hailed the father of the Ukrainian physical culture⁶⁷.

---

⁶⁷ J. Chorostil: *Ukraińskij Peremyszl u dzergali sportowoho žyttia* [w:] B. Zahajkewycz: *Peremyszl – zachidnyj bastion Ukrajiny*, New York - Philadelphia 1961, p. 354; thanks to instructions of I. Boberski was founded UKS "Czjka Sianowa" in Przemyśl.

IWAN BOBERSKI – PRO MEMORIAM

W 140-LECIE URODZIN – PATRIOTY, IDEOLOGA, PEDAGOGA, METODYKA I ORGANIZATORA UKRAIŃSKIEJ KULTURY FIZYCZNEJ

Stanisław ZABORNIAK, Paweł KRÓL

Wydział Wychowania Fizycznego, Uniwersytet Rzeszowski

Słowa kluczowe:

- Iwan Boberski,
- Ukraińska Kultura Fizyczna,
- Historia Kultury Fizycznej

Streszczenie:

W hołdzie prekursorowi kultury fizycznej Narodu Ukraińskiego Iwanowi Boberskiemu w 140 rocznicę urodzin należy przypomnieć Jego wkład w rozwój ukraińskiej kultury fizycznej, która wzmacniała dążenia do rozwoju świadomości patriotycznej Ukraińców w latach przed 1939 r.⁶⁸

UDZIAŁ IWANA BOBERSKIEGO W POCZĄTKACH ORGANIZOWANIA SIĘ KULTURY FIZYCZNEJ LUDNOŚCI UKRAIŃSKIEJ

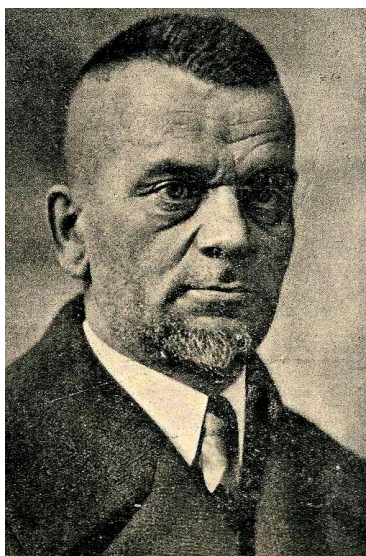
Początki rozwoju zorganizowanego ukraińskiego wychowania fizycznego sięgają XIX w. Jego formalny rozwój rozpoczął się wraz z wydaniem, w 1868 r. przez Radę Szkolną Krajową (RSK), okólnika zobowiązującego władze szkolne do wprowadzenia, do programów nauczania w szkołach ludowych i seminariach nauczycielskich, lekcji wychowania fizycznego⁶⁹. Zarządzenie to uzupełniono

---

⁶⁸ Lwowska Rada Obwodowa w dniu 6 listopada 2012 r. ogłosiła 2013 rok na terenie obwodu lwowskiego rokiem wybitnego ukraińskiego działacza politycznego i sportowego Iwana Boberskiego, z okazji 140 rocznicy jego urodzin. Iwan Boberski - wybitny działacz ruchu sportowo-gimnastycznego, autor licznych prac z wychowania fizycznego, od 1920 r. pełnomocny przedstawiciel Zachodnioukraińskiej Republiki Ludowej w USA i Kanadzie.

⁶⁹ „Przewodnik Gimnastyczny >Sokół<”, 1883 nr 10, s. 5. Obowiązkowe wychowanie fizyczne w szkolnictwie galicyjskim zatwierdzono Ustawą CK Rady Szkolnej z maja 1868 r. Wprowadzono wówczas obowiązek odbywania ćwiczeń cielesnych w szkołach ludowych i seminariach nauczycielskich. W gimnazjach i szkołach realnych uczyniono z wychowania fizycznego przedmiot fakultatywny, co umożliwiło zamienianie go na realizację innych przedmiotów. W 1879 r. rozszerzono obowiązek prowadzenia wychowania fizycznego na szkoły realne, jednak zarządzenie to z uwagi na przeszkody bazowe i kadrowe, pozostawało długo martwe. Negatywną sytuację, oddziaływania wychowania fizycznego na młodzież obu narodowości, dodatkowo pogłębiały negatywne postawy społeczne. Pierwsze ukraińskie gimnazjum założono w 1879 r. Píše o tym S. Szach: *Popularna istorija Towarzystwa „Proswita” u Lwowi*. Lwów 1932, s. 121–122. Działacze ukraińscy przywiązywali szczególną uwagę do rozwoju oświaty. Członek-założyciel towarzystwa „Proswita”. Z polecenia Namiestnictwa W. Barwiński (1850–1883) – ukraiński pisarz i publicysta, opracował fonetyczną pisownię języka ukraińskiego. Od 1893 r. Ukraińcy mieli swojego przedstawiciela w Radzie Szkolnej Krajowej. Został nim Włodzimierz Barwiński; *Sprawozdanie c.k. Rady Szkolnej Krajowej o stanie wychowania publicznego za rok szk. 1912*. Lwów 1913, s. 87–89. W 1881 r. aktywiści „Proswity” założyli „Ruskie Towarzystwo Pedagogiczne” (w 1912 r. zmieniło nazwę na Ukraińskie Towarzystwo Pedagogiczne), zajmujące się szerzeniem oświaty wśród ludności wiejskiej. Ułatwiało ono ukraińskim dzieciom chłopskim naukę w szkołach miejskich. W 1868 r. w Galicji funkcjonowało 2 469 szkół, w tym 1293 z językiem ukraińskim. W 1913 r. na ogólną liczbę szkół 5740, 3060 było polskich (134 prywatne), ukraińskich było 2 469 (9 prywatnych) i 101 niemieckich. W latach 90-tych XIX w., jak wyliczyła prasa ukraińska utrzymanie konia w wojsku kosztowało 400 k., więźnia 300 k, a nauczyciela ludowego 200 i mniej k. zob. Z. Fras, *Galicja*, dz. cyt., s. 208. W większości były to 1–2 klasowe szkoły ludowe, których

wytycznymi władz austriackich⁷⁰. W 1890 r. ukazało się zarządzenie RSK, dotyczące wprowadzenia gier i zabaw ruchowych do szkół średnich⁷¹. W tym samym roku innym zarządzeniem zobowiązywano wszystkich nauczycieli, do sprawowania opieki nad młodzieżą, uczestniczącą w rekreacyjnych formach ćwiczeń fizycznych. Natomiast dyrektorów szkół zobowiązano do składania odrębnych sprawozdań z realizacji zajęć wychowania fizycznego, w corocznym sprawozdaniu z działalności szkolnej. W 1892 r. zmieniono realizację dziennej nauki w szkole, z dwuczęściowej na jednoczęściową (bez przerwy obiadowej), co pozwoliło na wprowadzenie w godzinach popołudniowych pozalekcyjnych zajęć sportowych⁷². Na jeden oddział przypadała jedna godzina wychowania fizycznego. Od 1901 r. w gimnazjach wprowadzono, na jeden oddział, dwie godziny tygodniowo⁷³.

Fot. 1. Prof. Iwan Boberński (1873–1947) duchowy ojciec ukraińskiej kultury fizycznej, jeden z pierwszych założycieli ST „Ukraina”
(„Ilustrowany Dodatek” do świątecznego numeru „Zmah” 1938 nr 1, s. 1.)

Z uwagi na brak kwalifikowanych nauczycieli do nauczania wychowania fizycznego w szkołach ludowych oraz sal gimnastycznych, lekcje odbywały się z ograniczeniem. Według sprawozdania RSK, w roku szkolnym 1873/1874, na 2 420 szkół ludowych, jedynie w 182 wprowadzono lekcje gimnastyki, co stanowiło 7,52%, a w roku szkolnym 1898/1899, na 4 255 szkół ludowych, tylko w

---

nauczyciele byli źle opłacani; *Rocznik Polski. Tablice statystyczne. Zawody - ludność*. Kraków 1917, s. 81; Porusza ten problem Z. Frasz, *Galicja*, dz. cyt., s. 208–209. W szkołach średnich występowały jeszcze większe dysproporcje, na niekorzyść Ukraińców. W 1912 r. było 296 polskich szkół średnich i zawodowych (jedna szkoła przypadała na 52 tys. Polaków) ukraińskich było zaledwie 12, czyli na jedną szkołę przypadało 300 tys. Ukraińców. W 1900 r. na ogólną liczbę 8 134 galicyjskich nauczycieli, przypadało zaledwie 1803 nauczycieli Ukraińców; Porusza J. Miąso: *Z dziejów szkolnictwa ukraińskiego w Galicji (1867–1914)*. [w:] *Rozprawy z Dzieje Oświaty*, t. 34 (1991), s. 51–73. Zobacz także J. Potoczny: *Źródła do dziejów oświaty galicyjskiej w zbiorach Centralnego Archiwum Historycznego Państwowego we Lwowie*. [w:] *Przegląd Historyczno-Oświatowy*. Rzeszów 1989, s. 495–499. Dysproporcje te są nienajlepszym obrazem stanu ukraińskiej oświaty w dobie Galicji.

⁷⁰ Pierwsze ukraińskie gimnazjum założono w 1879 r. Píše o tym S. Szach: *Popularna istorija Towaristwa „Proswita” u Lwovi*. Lwów 1932, s. 121–122.

⁷¹ Nieco światła na rozwój bazy szkolnej wychowania fizycznego w Galicji rzuca artykuł E. Cenara: *Urządzenie sal i boisk gimnastycznych dla szkół ludowych i średnich*. „Przewodnik Gimnastyczny >Sokół<”, 1889 nr 9, s. 83–84, 92.

⁷² W. Gniewkowski: *Rozwój głównych europejskich systemów wf i ich wpływ na kształtowanie się systemu wf w Polsce*. Warszawa 1972, s. 31.

⁷³ Dz. U. RP 1919, nr 12/13, poz. 1, s. 391. Ustawa gwarantowała ...zasadę wolności nauczania w języku ojczystym grup narodowych terytorium to zamieszkałych..., rozwiązanie to powieliło rozwiązanie ustawy Sejmu Krajowego we Lwowie z 22 1867 r. (Dz. U. kr, nr 16, z 1868 r.), która wprowadzała zasadę, że ...o języku wykładowym w szkołach ludowych i średnich decydować będzie instytucja szkołę utrzymująca.

302 szkołach wprowadzono lekcje gimnastyki, to jest 7,09%. Sprawozdanie RSK, dotyczące gimnazjum oraz szkół realnych stwierdzało, że na ogólną liczbę 21 031 uczniów tych szkół, tylko 5 764 było objętych obowiązkowym nauczaniem gimnastyki, tj. 27,40%⁷⁴. Mimo zarządzenia z 1871 r. oraz zapisu w statucie, o obowiązkowym nauczaniu gimnastyki, w seminariach nauczycielskich prawie nie prowadzono nauki gimnastyki.

Jak wynika z oceny stanu fizycznego rozwoju młodzieży, dokonanej przez RSK w 1904 r., od momentu wprowadzenia obowiązku ćwiczeń gimnastycznych, w niektórych szkołach zajęć tych nie prowadzono w ogóle. W części szkół średnich przeznaczano tylko 10 dni na gimnastykę, a udział młodzieży w lekcjach nadal nie przekraczał 20%. Powodem takiego stanu był brak sal, nauczycieli, a także brak udziału ogółu nauczycieli w sprawowaniu opieki nad młodzieżą, zwłaszcza po lekcjach. W sprawozdaniu mówi się o wzroście liczby uczniów, biorących udział w grach i zabawach do 50–60% z ogólnej liczby⁷⁵. Dla dokonania szczegółowej oceny stanu wychowania fizycznego, 19 marca 1904 r. namiestnictwo wydało reskrypt, zobowiązujący do oceny stanu i pisemnego sprawozdania z tej oceny dyrektorów szkół, w terminie jednego miesiąca⁷⁶. W roku szkolnym 1904/1905, w sprawozdaniu z działalności, dyrektora Liceum Ruskoho Instytutu dla dziewcząt w Peremysli stwierdził, że w szkole prowadzono ćwiczenia cielesne w wymiarze 8 godzin tygodniowo (2 godz. na 1 klasę). Lekcje ćwiczeń cielesnych udzielał m.in. Iwan Boberski⁷⁷.

W zimie, na pobliskich górach jeżdżono na nartach oraz na sankach, na torze saneczkowym na Lipowicy, a na zamrzniętych wodach Sanu i okolicznych stawów jeżdżono na łyżwach⁷⁸. Z treści sprawozdania za rok 1908/1909 wynika, że stosowano się do zaleceń I. Boberskiego, uzupełniając zajęcia wychowania fizycznego, przez stosowanie gry w ...*football w krózkę „Kopana”*...⁷⁹. Ponadto w programie ćwiczeń cielesnych przemyskiego gimnazjum znalazły się ...*Zabawi i gri ruchowi Iwan Boberski i Adrian Sitiematyczeskoho uczyli na gimnazjalnim podwirju 2 razy w tyżni wid god 3–4 klim deszcziw dniw 12 hodin na 1 rodim 30 uczniw 1 lubo 2 klasy... licyja ćwierć hodin musztra pił hodin gry reszta zabiw dla wipoczinku. Prowidnik zwaracał uwagu uczennikiw na harnost i ład. Gry krużok, „Kapana” 22 uczestnikow 5-7 klimy, prostuczki, piekło, rurku, krokieta, plid i piłku. Ohoczi uczestniki hozali Sanem do Krasiczyna, kupiel zimou poru w Sanie, zimow hawzianka*⁸⁰.

UDZIAŁ IWANA BOBERSKIEGO W ROZWOJU UTGS „SOKIŁ” (1901–1920)

Iwan Boberński do organizacji UTGS „Sokił” wstąpił od momentu jego założenia w 1894 r. Od 1901 r. był członkiem zarządu „Sokiła” od 1901 r., natomiast funkcję prezesa tego Towarzystwa powierzono mu 28 sierpnia 1908 r. W 1911 r. organizacje Sokilskie najliczniej powstały w powiecie lwowskim, było ich 47, w rohatyńskim 34 oraz w stryjskim 49⁸¹. Oprócz działalności gimnastyczno-sportowej i pożarniczej, „Sokił” prowadził działalność

⁷⁴ J. Gaj, K. Hądzek: *Dzieje kultury fizycznej w Polsce*. Poznań 1997, s. 31. Liczby te dotyczą szkół objętych nadzorem RSK w Galicji, w tym również nadzoru nad szkołami z ukraińskim językiem wykładowym. W przypadku szkół ukraińskich mogły tu występować znacznie niekorzystniejsze relacje liczbowe.

⁷⁵ *Sprawozdanie CK Rady Szkolnej Krajowej (dalej: CKRSzK) o stanie Szkół Średnich Galicyjskich (dalej: SzŚG) w roku szkolnym (dalej: r.szk.) 1903/1904*. Lwów 1904, s. 46–47.

⁷⁶ *Reskrypt Ministra Wyznań Religijnych i Oświaty w sprawie fizycznego wychowania młodzieży szkolnej z dnia 24 lutego 1904, l. dz. 6404*. Lwów, 19 marzec 1904.

⁷⁷ *Zwyt dyrekcji Licea Ruskoho Instytutu dla Dziewcząt (dalej: LRID) w Peremysli za rik 1904/1905*. Przemysł 1905, s. 24.

⁷⁸ *Sprawozdane dyrekcji CK Gimnazji Franc Józefa I w Peremysli za rik szkolnyj 1907/1908*, Peremyszl 1908, s. 24.

⁷⁹ *Sprawozdane dyrekcji CK Gimnazji Franc Józefa I w Peremysli za rik szkolnyj 1908/1909*, Peremyszl 1909, s. 36.

⁸⁰ *Zwid Gimnazji Ruskowo Jazika*, Peremyszl 1909, s. 63.

⁸¹ E. Czechowicz, W. Kubijowicz, Ł. Łukajewicz (red.): *Ukrajnińskij Statystycznyj Ricznyk 1935*. Kraków–Lwów 1935; Na podstawie materiałów CPHAU we Lwowie.

kulturalno-oświatową, w zakresie nauki śpiewu, muzyki oraz działalności teatrów amatorskich. Największy wkład w rozwój ukraińskiego Sokilstwa niewątpliwie miał Iwan Boberski. To pod jego przewodnictwem, od 1908 do 1914 r., ilość towarzystw wzrosła o 374. Był w tym czasie głównym ideologiem programu ukraińskiego „Sokiła”. Dynamika rozwoju liczebnego, w ciągu 20 lat organizacji Sokilej, tj. w latach 1894–1914 była imponująca, działalność rozpoczęły, bowiem w tym okresie, aż 974 towarzystwa⁸². I. Boberski brał czynny udział w szkoleniu instruktorów sokilich. Od 1901 r. pełnił funkcję naczelnika „uczytelskoho krużka”. Do jego uczniów należeli, między innymi późniejsi działacze sokili: Stepan Hajduczuk, Piotr i Taras Franko, Eugeniusz Lubowicz i inni⁸³. W 1912 r. „Sokił-Bat’ko” rozpoczął organizowanie sokilskich oddziałów – sekcji strzeleckich, których głównym inicjatorem i strategiem był Stepan Horuk. Oddziały te przyjęły nazwę: Gimnastyczno-Strzeleckie Towarzystwa „Sokił”. W celu rozpowszechniania wśród społeczeństwa ukraińskiego idei „Sokiła”, organizowano zloty okręgowe (w 1906 r. w Stryju, w 1910 r. w Tarnopolu) oraz krajowe (we Lwowie w 1911 r. i 1914 r.)⁸⁴. W lipcu 1901 r. ukraińscy sokoli zostali zaproszeni (telegraficznie) do wzięcia udziału we Wszechsłowiańskim Zlocie w Pradze⁸⁵. Wielkie zasługi dla rozwoju „Sokiła” miał Iwan Boberski, który pełnił funkcję naczelnika (*hołowy*) „Sokiła”, w latach 1908–1914, a od 1921 r. kierownika Grona Nauczycielskiego tej organizacji. Za jego prezesury „Sokił” rozszerzył swoją działalność na całą Galicję, najpierw w większych miastach (1902 r. – w Stanisławowie), potem w mniejszych, a także na wsiach, gdzie powstawały przede wszystkim filie gimnastyczno-pożarnicze. Przyjmowały one nazwy: „Sicz” lub „Sokił”, w połączeniu z nazwą miejscowości – siedziby filii⁸⁶. W 1906 r. zajęcia gimnastyczne „Sokiła”, z budynku przy ul. Kopernika 9 we Lwowie, przeniesiono do nowego budynku „Dnistr”. Sala gimnastyczna w tym budynku miała wymiary 7,5 x 15 m⁸⁷. I. Boberski, przygotowanie w zakresie (teoretyczne i praktyczne) kultury fizycznej, zdobył na zagranicznych kursach, między innymi w Czechach. Dzięki niemu rozpoczęto wprowadzać do programu „Sokiła”, oprócz gimnastyki i lekkoatletyki, również sportowe gry zespołowe: piłkę nożną i siatkówkę (po 7 latach jego miejsce instruktora zajął Jurij Semojtuk). Od 1908 r. upowszechnił akcję zbierania funduszy na zakup własnego Ukrajnińskoho Horodu⁸⁸.

W 1909 r. nastąpiło połączenie stowarzyszeń „Sokiła” i „Siczy”, w centralną organizację pod nazwą „Sokił-Bat’ko”, która obejmowała wszystkie jednostki ćwiczeń ruchowych⁸⁹. Strukturę ukraińskiego „Sokiła” w 1914 r. tworzyło 974 filie z około 70 000 członków⁹⁰. Wzrost liczby założonych filii „Sokiła”, w latach 1910–1911, wiązał się z powszechną mobilizacją społeczeństwa ukraińskiego, przygotowującego się do I Ukraińskiego Krajowego Zlotu Organizacji Sokilich w 1911 r. Ze strony władz austriackich złagodzeniu uległy wyma-

⁸² O. Waceba: *Zarys istoriji zachidno-ukrajnińskoho sportywnoho ruchu*. Lwów 1997, s. 31.

⁸³ CPHAU, f. 312, op. 1, spr. 12, s. 2; f. 312, op. 1, spr. 38, s. 160, *Relacje dotyczące stosunków organizacji polskich i ukraińskich Sokolów 1900–1903*.

⁸⁴ „Diło” 1912 nr 9, s. 5.

⁸⁵ CPHAU, f. 312, op. 1, spr. 12, s. 142. *Pierwsze Pożarowe Stowarzyszenie „Sokił” Kopczyńce k/Tarnopola*.

⁸⁶ CPHA Ukrainy we Lwowie, f. 312, op. 1, spr. 39, s. 2.

⁸⁷ I. Boberski, *Ukrajnińske Sokilstwo 1894–1939*, Lwów 1939, s. 8–9.

⁸⁸ S. Hajduczuk, *Chronika zakupna Ukrajnińskoho Horodu wid 1911–1929*, „Sokilskie Wisty”, 1929 nr 9, s. 11.

⁸⁹ I. Boberski, *Ukrajnińske...*, dz. cyt., s. 14. Zjazd „Proswity” w 1909 r. zatwierdził nazwę centrali „Sokił-Bat’ko” (Sokił-Ojciec), a także zezwolił na wybór przez działaczy jednej z dwóch nazw dla tworzonego gniazda, „Sokił”, albo „Sicz”.

⁹⁰ E. Czechowicz i inni (red.): *Ukrajnińskyyj Statystycznyj Ricznyk 1935*, dz. cyt.; Szerzej pisze o tym: O. Waceba: *Narys istoriji zachidno-ukrajnińskoho sportywnoho ruchu*. Lwów 1997, s. 31; „Sokól” *Czechosłowacki*. Praga 1932, s. 13. W 1904 r. „Sokól” czeski liczył 50 000 osób. Rozwój liczbowy „Sokoła” polskiego: 1904 r. – 1 500 osób, 1907 r. – 18 700. Ukraiński „Sokól” w: 1902 r. posiadał – 3 filie, 1903 r. – 70, 1904 r. – 170, 1905 r. – 243, 1906 r. 319, 1907 r. – 373, 1908 r. – 400, 1909 r. – 465, 1910 r. – 601, 1911 r. – 728, 1912 r. – 811 a w 1913 r. – 909. Zob. S. Kalabiński: *Antynarodowa polityka endecji w rewolucji 1905–1907*. Warszawa 1955, s. 328–334.

gania, związane z rejestracją ukraińskich organizacji sokolich, które należy wiązać z mobilizacją wojenną⁹¹. Najwięcej sokilskich towarzystw powstało w powiecie lwowskim i na Podolu, najmniej na Bukowinie, gdzie przede wszystkim działały wiejskie oddziały „Siczy”⁹². Jako pierwsze w 1902 r. powstały miejskie filie w Kołomyi, Przemyślu i Stanisławowie, a w następnych latach w innych miastach⁹³.

Kolejne zaproszenie od czeskich „Sokołów”, ukraiński „Sokił” otrzymał w 1912 r. Wówczas 30-osobowa delegacja „Sokiła”, pod kierownictwem I. Boberśkiego wzięła udział w Zlocie Wszechsłowiańskim w Pradze. W składzie delegacji znajdowała się dwójka przedstawicieli „Sokiła” zadnieprzańskiego, Mykoła Michnowski z Charkowa i Iwan Luczenko z Odessy. Zlot ten odbył się w 50 rocznicę powstania Sokolstwa w Czechach⁹⁴. Tuż przed wybuchem pierwszej wojny światowej, 28 czerwca 1914 r., przeprowadzono II Zlot sokolstwa ukraińskiego, nazywanego Zlotem Szewczenkowskim (z okazji obchodów jego setnej rocznicy urodzin). Wówczas we Lwowie, w pokazach wzięło udział 12 000 członków „Sokiła”⁹⁵.

Fot 2. 1915 r. Iwan Boberśkij w mundurze „Siczowych Strzelców” czołowy ideolog rozwoju ukraińskiej kultury fizycznej

Była to manifestacja organizacyjna ruchu sportowego narodu ukraińskiego. Pierwszego dnia w defiladzie uczestniczyło około 10 000 członków ukraińskich organizacji młodzieżowych. Rano przeprowadzono pięciobój, następnie drużynową musztrę (w składzie 8 osób)

⁹¹ S. Hajduczuk: *Dejaki cyfry pro sokilsku orhanizaciju za 35 lit.* „Sokilski Wisty”, 1929 nr 9, s. 8.

⁹² *25-littia ST „Ukrajina”*, dz. cyt., s. 19–23.

⁹³ „Diło” 1912 nr 2, s. 5; nr 9, s. 5; nr 12, s. 6; nr 140, s. 6.

⁹⁴ J. Bodnar: *Na sokilskomu Zdwyzi 1911 roku*. Kanada 1958, s. 15–16.

⁹⁵ I. Boberśki, *Ukrajinske...*, dz. cyt., s. 13.

oraz pokazy gimnastyczne dziewcząt. W trakcie pokazów przygrywała orkiestra. Na zakończenie ćwiczeń strzelców, przekazano informację, o dokonaniu zamachu na arcyksięcia Ferdynanda⁹⁶. „Sokił-Bat’ko” przed 1914 r. zrzeszał 30 gimnastycznych filii „Sokił”, 552 gimnastyczno-pożarniczych filii „Sokił” i 311 gimnastyczno-pożarniczych filii „Sicz”. Należało do tych organizacji około 50 000 członków⁹⁷. Istotną pomoc udzielaną przez sokolstwo polskie na rzecz Ukraińców, było przyjmowanie ich przedstawicieli na kursy instruktorskie, z zakresu metodyki ćwiczeń gimnastycznych, a także przez udostępnianie literatury naukowo-metodycznej. Na przykład w 1896 r., w III zlocie polskiego TG „Sokół” w Krakowie, uczestniczyła w formie obserwatorów, ukraińska delegacja *Starszyny ukrajińskoho „Sokoła”*⁹⁸. W 1904 r. naczelnik gimnastycznej sekcji lwowskiego „Sokiła” I. Boberski, przebywał na rekoniesansie w Krakowie, zapoznając się architekturą sokolni krakowskiej oraz z budową i urządzeniami Parku Jordana. Jego wizyta miała związek z planami budowy podobnych obiektów, dla potrzeb ruskiego „Sokiła”⁹⁹. Znaczący był pogląd Iwana Boberskiego na sprawę sportowo-gimnastycznych stosunków Polsko – Ukraińskich poprzedzających I wojnę światową. Stosunki między polskimi, a ukraińskimi organizacjami „Sokiła” oraz sportowo-gimnastycznymi towarzystwami, przybrała charakter wzajemnie nieprzychylny. Zdaniem Ukraińców, polskie TG „Sokół” dążyło do wprowadzenia hegemonii organizacyjnej, nadrzędnej, nie uznającej samodzielności ukraińskich organizacji sokolich¹⁰⁰. Świadczą o tym wypowiedzi przedstawicieli obu stron. Na przykład na zaproszenie „Sokoła” lwowskiego, do wzięcia udziału, przez Sokiłów ukraińskich, w IV zlocie sokolstwa polskiego we Lwowie, w 1903 r. udzielono odpowiedzi: *...w sprawie uczasti naszoho sokilstwa w IV zleti polskich „Sokolów”... I. Boberski podkreślił: ...wychodząc z założenia, że są to pokazy sprawności fizycznej to udział trzeba wziąć, wychodząc jednak z założenia, że polskie sokolstwo jest organizacją nacjonalno-szowinistyczną, to udziału wziąć nie możemy...*¹⁰¹.

Główny ideolog sokilstwa ukraińskiego, I. Boberski zachęcał wszystkich do działalności w szeregach organizacji „Sokiła-Bat’ko”, kierując do biernych słowa: *...a obojētni niech giną...*¹⁰².

Charakterystycznym symbolem dla gniazd „Sokiła-Bat’ko” były, z dumą prezentowane w trakcie uroczystości, sztandary. Najczęściej znajdował się na nich, po jednej stronie w kolorze żółtym lew, wspinający się na skałę (herb Lwowa), z wpisanym na niebieskim tle hasłem *de syła – tam wola*, a z drugiej strony umieszczano, jeden z portretów hetmanów ukraińskich: Chmielnickiego, Doroszenki lub Mazepy¹⁰³.

Sokilski program nawiązywał do tradycji tej organizacji, sprzed pierwszej wojny światowej. Zawierał, oprócz systematycznych ćwiczeń, również cele wyrabiające pewność, odwagę, szczerłość, zdyscyplinowanie, a także stosowanie religijnych zasad moralnych, co kształtowało *...jedną nierozdzielalną miłość do ojczyzny, narodu, do języka ojczystego, do prawdy i szczerego braterstwa...*¹⁰⁴.

⁹⁶ T. Franko, *Istorija i teoria ruchanky*, Kołomyja – Lwów 1923, s. 61.

⁹⁷ Tamże.

⁹⁸ CPFAU, f. 312, op. 1, spr. 38, s. 70, *Protokóły posiedzeń Zarządu Towarzystwa Gimnastycznego „Sokił” we Lwowie w latach 1894–1914. Program działalności gimnastyczno-sportowej; IV Zlot Sokolstwa Polskiego we Lwowie 1903*, Lwów 1903, s. 33; *Pamiętnik IV. Zlotu Sokolstwa Polskiego we Lwowie w dniach 27–29 czerwca 1903*. Lwów 1904, s. 10.

⁹⁹ CPFAU, f. 312, op. 1, spr. 39, s. 49, *Relacje dotyczące stosunków ...*, dz. cyt., W 1904 r. w Wiedniu zwiedził on również sale gimnastyczne oraz ich urządzenia. W jednym z klubów wiedeńskich zapoznał się z regulaminem gry w piłkę nożną. W trakcie powrotu był gościem w klubie sportowym „Slavia” Praga.

¹⁰⁰ CPFAU, f. 312, op. 1, spr. 38, s. 18, *Relacje dotyczące stosunków...*, dz. cyt.,

¹⁰¹ Tamże.

¹⁰² T. Franko, *Istorija...*, dz. cyt., s. 76.

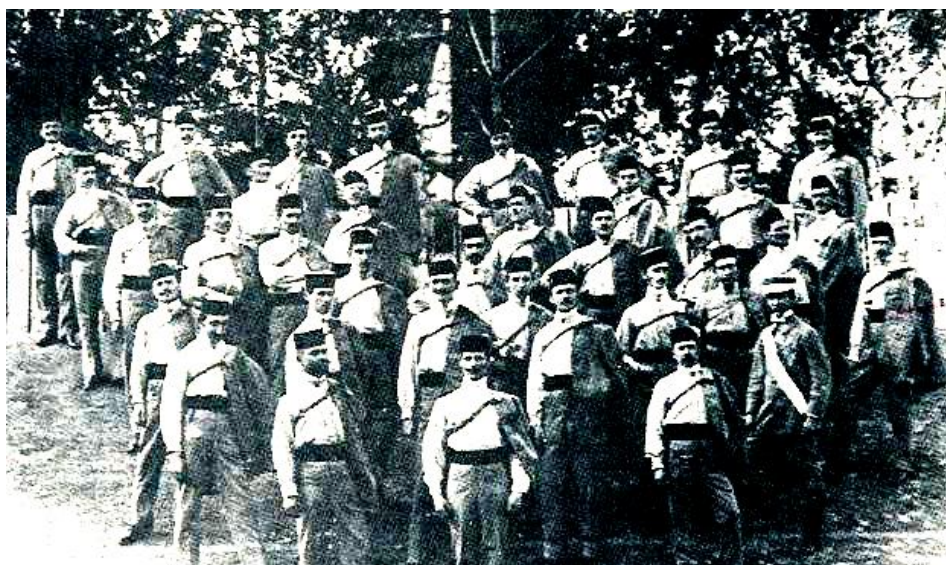
¹⁰³ S. Hajduczuk: „Sokił-Bat’ko” *ruchankowe towarzystwo u Lwowi*. [w:] I. Hurhula (red.): *Almanach*. Lwów 1996, s. 87.

¹⁰⁴ Tamże, s. 17.

Fot. 3. Wzór sztandaru ukraińskiego „Sokiła”, (z napisem: „Gdzie siła tam wola”)

Charakterystyczną dla tego okresu była sytuacja, w której w latach poprzedzających pierwszą wojnę światową, ukraińskie organizacje Sokile i Siczowi, powstawały przede wszystkim w jednorodnych ludnościowo ukraińskich miejscowościach wiejskich, a polskie w dużych miastach powiatowych¹⁰⁵. Nad całością nieporozumień polsko-ukraińskich, uwidoczniła się narastająca chęć dominacji, wynikająca z odrębnych interesów obu narodów, związanych z dążeniem do wyzwolenia się i utworzenia własnej państwowości – wolnej Polski i *Samostijnej* Ukrainy.

Fot. 4. 1914 r. I. Boberski (w pierwszym rzędzie pierwszy z prawej) w grupie członków UTG „Sokił” uczestniczących Jubileuszowym zlocie „Sokiła-Batko” im. Szewczenki

Na przeszkodzie rozwoju idei sokolstwa na ziemiach zamieszkiwanych przez Ukraińców znajdujących się w zarządzaniu carskiej Rosji stały ukazy zakazujące działalności wszelkim organizacjom narodowym. Zakaz ten dotyczył również Polaków, których gniazda po rozwiązaniu działalności TG „Sokół” w 1905 r. działały w konspiracji. Wprawdzie wśród

¹⁰⁵ Tamże.

członków rosyjskiego „Sokiła” ćwiczyła ludność ukraińska tworząc nieliczne wewnętrzne grupki¹⁰⁶, to na terenach Wołynia pod zaborem rosyjskim, na działanie samodzielnych gniazd ukraińskiego „Sokiła” czy organizacji gimnastyczno-pożarniczych „Sicz” władze carskie nigdy nie wyraziły zgody¹⁰⁷. Prowadzono tu wobec ludności polskiej jak i ukraińskiej politykę rusyfikacji tzw. ...*spajania wszystkich słowian w jedno państwo Rosyjskie...*¹⁰⁸. Działalność ideologiczna i organizacyjna Iwana Boberskiego skierowana na rozwój sprawności fizycznej uwzględniała przeciwdziałania zarówno polonizacji jak i rusyfikacji ludności ukraińskiej.

DZIAŁALNOŚĆ WYDAWNICZA IWANA BOBERSKIEGO

Pierwszym ukraińskim wydawnictwem sokilskim były „Sokilski Wisty”¹⁰⁹, które od 3 września 1908 r. wychodziły w formie dodatku do czasopisma „Swoboda” (49 egzemplarzy).

Od 12 sierpnia do 30 grudnia 1909 r., ukazywało się razem w „Narodny Słowi” (21 egzemplarzy ss. 1–2)¹¹⁰. Od 1 października 1910 r., pod redakcją „Sokiła-Bat’ko”, ukazywały się, w formie dodatku do „Nowoho Słowa”, „Wisti z Zaporozża” (61 egzemplarzy ss. 2). Dopiero od 1 stycznia, 1911 r. zaczął ukazywać się we Lwowie miesięcznik sokoli – „Wisti z Zaporozża”, jako samodzielne pismo, organ „Sokiła-Bat’ko”, nawiązujący do tradycji wychowawczych kozactwa. Miesięcznik ten wychodził we Lwowie przez pięć lat, do sierpnia 1914 r. (97 egzemplarzy). Redaktorami tego pisma byli: I. Boberski, S. Demidczuk, S. Hajduczuk, i S. Goryk¹¹¹. Periodyk ten pełnił rolę łącznika, pomiędzy „Sokilem-Bat’ko”, a *sokilskimi* gniazdami w terenie. Zamieszczano w nim specjalistyczne artykuły związane z opisem ćwiczeń gimnastyki sokilskiej oraz ćwiczeń z poszczególnych dyscyplin sportowych. Opisy uzupełniane często były rysunkami lub fotografiami, a także zawierały raporty i zawiadomienia poszczególnych wydziałów „Sokiła-Bat’ko”.

Iwan Boberski był autorem wielu publikacji w zakresie metodyki sportu m.in.: „Jzda na łąszczetach”, „Lehka atletyka” „Miaczowi ichry” czy „Podręcznik do anhilskich ihor”. W „Sokilskiej Bibliotece” założonej w 1935 r. znalazło się wiele jego publikacji z zakresu teorii i metodyki gimnastyki i sportu, a także poradniki organizacyjne pomocne w działalności „Sokiła”, związane z problematyką kultury fizycznej.

¹⁰⁶ S. Hajduczek: *Fizyczne wychowannja ukrajinskoho narodu*, „Sokilski Wisti” 1935 nr 4, s. 11–12.

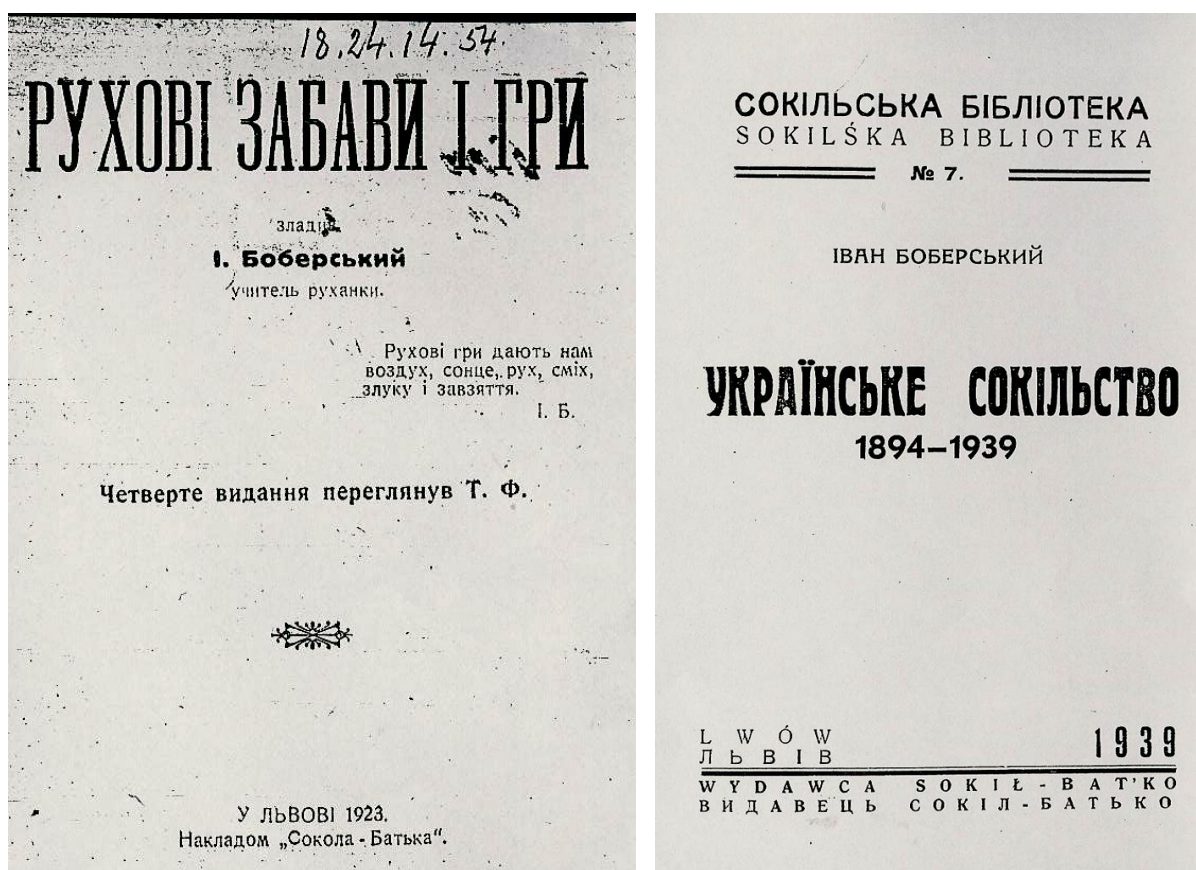
¹⁰⁷ T. Franko: *Ruchankowa sprawa na Wielkiej Ukrainie*. „Diło”, 1922 nr 30, s. 7. ...*Pod jarzmem caratu istnienie ukraińskich gimnastycznych i sportowych towarzystw „Sicz” czy „Sokil” było praktycznie niemożliwe...*

¹⁰⁸ *Pamjatka Russkowo Sokola*. [w:] Tkaczow W. M. (red.): *Proswetitel’skij komitet Sojuza russkowo sokolstwa*. Belgrad 1934, s. 38.

¹⁰⁹ *Zinky i zimowi sporty*. „Nowa Chata”, 1926 nr 1, s. 17–18; J. Hodorowski, *Hromadianyn – wychownyk...*, dz. cyt., bpgn.; m.in. od 1908 r. „Sokilski Wisty” zamieszczały artykuły, opisujące technikę uprawiania narciarstwa. W Stanisławowie w 1911 r., M. Kulczycka, jako pierwsza Ukraińska kobieta, zademonstrowała bieg na nartach. Według S. Hajduczka, w 1915 r. w rejonie Tucholki, ...*prusy...* najprawdopodobniej turyści niemieccy lub austriaccy, pozostawili kilka par nart, na ich wzór miejscowi mieszkańcy rozpoczęli ich produkcję. Zapoczątkowało to rozwijanie się na tym terenie narciarstwa biegowego. Do pierwszej wojny światowej ukraińskie narciarstwo rozwijało się spontanicznie i mimo istnienia wielu stowarzyszeń narciarskich, nie udało się stworzyć struktur organizacyjnych. Narciarstwo zdobyło sobie popularność wśród Ukraińców jeszcze przed pierwszą wojną światową. Prekursorami rozwoju tej dyscypliny wśród Ukraińców, byli górale karpaccy. Pod wpływem turystów, Ukraińcy uprawiali ją w klubie „Czarnohora”, który posiadał statut oraz program rozwoju narciarstwa, jeszcze przed 1914 r. Czołowym działaczem tego klubu był S. Hajduczuk. Problemy i znaczenie narciarstwa w rozwoju Ukraińców, S. Hajduczuk przedstawił w swoim publicznym wystąpieniu, pt.: *Znaczenia leszczytarstwa dla ukrajinciw*. Oprócz roli, jaką dla rozwoju fizycznego odgrywało uprawianie narciarstwa, ukazał w nim dostępność dla społeczeństwa ukraińskiego tej dyscypliny sportu, od strony społeczno-ekonomicznej.

¹¹⁰ S. Hajduczek: *Fizyczne wychowannja ukrajinskoho narodu*, „Sokilski Wisty”, 1935 nr 4, s. 11–12.

¹¹¹ S. Hajduczek: *Lwiw stolitia sokolskich wydań*. Lwów, 1937, s. 14.

Fot. 5. Strona tytułowa podręcznika „Gry i zabawy ruchowe” (Iwana Boberskiego, Lwów 1923) oraz Strona tytułowa historii ukraińskiego sokilstwa (spisana przez Iwana Boberskiego pt.: „Ukraińskie Sokilstwo 1894–1939”, Lwów 1939)

UDZIAŁ IWANA BOBERSKIEGO W ROZWOJU UKRAIŃSKIEGO SPORTU

Na terenie Galicji powstawały ukraińskie kluby sportowe, które wzbudzały przede wszystkim zainteresowanie wśród młodzieży gimnazjalnej, która od 1906 r. brała udział, w działalności sportowej, rozpropagowanej w ukraińskich i utrakwistycznych szkołach średnich i wyższych, w ramach działalności Ukraińskich Sportowych Kółek (Ukraińskich Sportywnych Krużkiw dalej USK)¹¹². Z inicjatywy prof. I. Boberskiego pierwszy uczniowski *Ukraińskij Sportywnyj Krużok*, założono w *Akademickom Gimnaziji z ukraińskom jazykom* we Lwowie w 1906 r.¹¹³. Przyjęcie stanowiska nauczyciela w gimnazjum przez I. Boberskiego, doprowadziło do wprowadzenia zajęć sportowych do ukraińskiego programu szkolnego¹¹⁴. Pozwoliło to zapoznać się bliżej z walorami współzawodnictwa szerszemu zespołowi ukraińskich gimnazjalistów. I. Boberski z pośród swoich uczniów stworzył drużynę, która rozgrywała piłkarskie spotkania z rówieśnikami polskimi i żydowskimi. Dla podniesienia zainteresowania tą dyscypliną sportową, sprowadził z Pragi czeskiego trenera¹¹⁵. Był on również inicjatorem rozwijania wielu dyscyplin sportowych nadając im ukraińską terminologię np.: *ko-panyj m'jacz* (football), *sitkiwka* (volejbol), *koszykiwka* (basketbol), *hakiwka* (hokej), *stusan* (boks), *leszczetarstwo wel lyżnyj sport* (narciarstwo) m.in. w 1909 r. w celu upowszechnienia narciarstwa. Iwan Boberski jako pierwszy spośród Ukraińców na nartach dokonał objazdu

¹¹² I. Boberški: *Ukraińskie...*, dz. cyt., s. 10.

¹¹³ R. Wacek, T. Dregiewicz, M. Kobiak, S. Polakiewicz: *Księga Pamiątkowa Lwowskiego Klubu Sportowego „Pogoń” 1904–1939*. Lwów 1939, s. 65–66.

¹¹⁴ T. Franko: *Początki ukraińskiego sportu*. [w:] *25-littia ST Ukrajina 1911–1936*, Lwów 1936, s. 31.

¹¹⁵ Tamże, s. 29.

Lwowa, wzbudzając tym zainteresowanie społeczeństwa ukraińskiego tą dyscypliną sportową¹¹⁶. Dzięki Jego staraniom gimnastyka stała się obowiązkowym przedmiotem nauczania w ukraińskich gimnazjach.

Po ukończeniu nauki w gimnazjach, młodzi zwolennicy sportu, nie mogli nadal być członkami USK. Dorosłym zabraniano udziału w szkolnych organizacjach. Narzucało to ówczesne zarządzenie Rady Krajowej Szkolnej. Był to jeden z wielu powodów, założenia na zebraniu w sali „Sokiła-Bat’ko” we Lwowie, w dniu 22 września 1911 r., Sportowego Towarzystwa „Ukraina”¹¹⁷. Statut klubu złożono do zatwierdzenia przez Cesarskie Namiestnictwo we Lwowie, w dniu 27 września tego samego roku¹¹⁸. Wśród członków-założycieli (studentów) klubu, znalazła się większość późniejszych wybitnych działaczy ruchu, na rzecz rozwoju ukraińskiej kultury fizycznej w osobach: S. Hajduczuk, I. Hosman, M. Jaworski, W. Kasarewycz, W. Kostecki, G. Lyczakiwski, P. Nosakowski, D. Wahnjanin, A. Zeleny i inni. Pomysłodawcą nazwy klubu i wielkim orędownikiem jego działalności, był traktowany z wielkim szacunkiem przez młodzież studencką, I. Boberski¹¹⁹. W zebraniu konstytuującym władze klubu, w dniu 12 listopada 1911 r., uczestniczyli m.in. przedstawiciele *Ukraińskiego Sportowego Krużka* oraz innego lwowskiego stowarzyszenia „Dnipro”. To oni byli inicjatorami założenia ST „Ukraina” i to spośród nich wybrano pierwszy zarząd klubu¹²⁰. Z pośród członków zarządu pierwszym prezesem klubu, wybrany został student Matwiej Jaworski. Nazwa klubu – „Ukraina”, miała upowszechnić w Galicji nazwę państwa, do którego powstania dążyli Ukraińcy¹²¹. W Związku z tym budziło to obawy wielu działaczy klubu, którzy przewidywali kłopoty z rejestracją klubu o takiej nazwie¹²².

W pierwszych latach działalności ST „Ukrainy”, w klubie działały następujące sekcje: ciężko-atletyczna, lekkoatletyczna, łyżwiarska, narciarska, strzelecka, tenisowa i turystyczna.

Do czołowych popularyzatorów narciarstwa, w początkowym okresie jego rozwoju, należeli: I. Boberski, I. Mryc i S. Hajduczuk. To oni pierwsi dostrzegli szansę umasowienia narciarstwa, a tym samym realizacji jednego z głównych celów działalności – rozwijania ukraińskiej narodowej tożsamości. Od 1908 r. „Sokilski Wisty” zamieszczały artykuły, opisujące technikę uprawiania narciarstwa¹²³.

Drużyna piłki nożnej rozgrywała mecze zarówno z polskimi jak i żydowskimi klubami. W 1911 r. I. Boberski sprowadził na własny koszt czeskiego trenera, z praskiego klubu

---

¹¹⁶ M. Szarko: *Worochta*. [w:] O. Kuźmowicz (red.): *Almanach Karpackoho Leszczetarskoho Klubu 1924–1984*. Lwów – Monachium – Nowy Jork 1989, s. 52–53; Narciarstwo zdobyło wśród społeczeństwa ukraińskiego ogromną popularność. Sprzyjały temu dogodne warunki przyrodniczo-klimatyczne Karpat. Szczególną powszechność narciarstwo zdobyło wśród mieszkańców wsi, którzy po zapoznaniu się z techniką przemieszczania się na nartach, wykorzystywali je w naturalnych warunkach swojego zamieszkania. Do czołowych popularyzatorów narciarstwa, w początkowym okresie jego rozwoju, należeli: I. Boberski, I. Mryc i S. Hajduczuk. To oni pierwsi dostrzegli szansę umasowienia narciarstwa, a tym samym realizacji jednego z głównych celów działalności – rozwijania ukraińskiej narodowej tożsamości. Od 1908 r. „Sokilski Wisty” zamieszczały artykuły, opisujące technikę uprawiania narciarstwa.

¹¹⁷ Największe sukcesy w rywalizacji piłkarskiej odnosiła drużyna ST „Ukraina”. Od pierwszego meczu, który odbył się 15 października 1911 r., aż do 16 lipca 1939 r. rozegrała łącznie około 500 spotkań, z przeciwnikami ukraińskimi, polskimi i żydowskimi a także z niemieckim klubem „Vis” ze Lwowa¹¹⁷. W latach 1911–1914 ST „Ukraina” rozegrała zaledwie 10 spotkań, jeszcze mniej rozegrały inne ukraińskie kluby. Ten najbardziej zasłużony ukraiński klub w 1933 r. rozegrał najwięcej spotkań – (37), drużyna strzeliła najwięcej bramek w 1938 – (121). Najskuteczniejszym zawodnikiem oraz rekordzistą klubowym ST „Ukraina”, w ilości strzelonych bramek (40) w sezonie 1938 r., był Aleksander Skocen. Drużyna piłki nożnej ST „Ukraina”, wzmocniana była zawodnikami z innych klubów ukraińskich, m. in. byli to piłkarze stanisławowskiego „Prołomu”.

¹¹⁸ M. Butiel: *ST „Ukrajina” (1911–1936)*. [w:] *Almanach ST „Ukrajina”*. Lwów 1936, s. 19–29.

¹¹⁹ Tamże, s. 47–48.

¹²⁰ *25-littia ST „Ukrajina”*. Lwów 1936, s. 19; L. Peista, L. Reiss: *Krótki rys historyczny...*, dz. cyt., s. 25.

¹²¹ I. Boberski: *Ukrajńskie...*, dz. cyt., s. 11; Dajcuk I.: *Wynyknennia ukrajńskoho sportywnoho towarystwa „Sokil” tajoho dijalnist na kinci XIX – na poczatku XX stolittia*. Nacja i sport. Lwów 1991, s. 47.

¹²² *Sprawozdanie Wydziału I LKS „Czarni” Lwów za lata 1914–1920*. Lwów 1921, s. 7. Porusza S. Zaborniak: *Lekkoatletyka na ziemiach...*, dz. cyt., s. 177.

¹²³ *Žinky i zimowi sporty*. „Nowa Chata”, 1926 nr 1, s. 17–18.

sportowego „Slavia”¹²⁴. W 1918 r. „Ukraina”, jako pierwsza spośród klubów ukraińskich, przystąpiła do austriackiego związku piłki nożnej – Osterreichischer Fussballverbandu¹²⁵.

UCZNIOWIE IWANA BOBERSKIEGO – S. HAJDUCZOK I M. TRYLOWŚKY

Wielce zasłużonym dla rozwoju kultury fizycznej wśród ukraińskiego społeczeństwa był uczeń i współpracownik I. Boberskiego, S. Hajduczuk. W 1911 r. S. Hajduczuk przy udziale duchowym Boberskiego oraz przy wsparciu ideowym działaczy „Sokiła” założył Sportowe Towarzystwo Studentów Wyższych Szkół „Ukraina”. W pierwszym zarządzie tego klubu pełnił funkcję *naczelnika zmahowoji komisiji* (kierownika komisji współzawodnictwa). Działalność jego wiązała się z aktywnością publicystyczną w zakresie teorii kultury fizycznej. Początkowo były to artykuły do czasopisma sportowo-gimnastycznego, organu sokilskiego „Wisti z Zaporozża”. W 1913 r. ukazała się jego pierwsza broszurka pt.: „Wprawy wilnorucz”. Jego dalszą działalność wydawniczą przerwał wybuch pierwszej wojny światowej. S. Hajduczuk wstąpił wówczas do *Ukrajńskojj Hałyćskojj Armiji* (UHA). Po zakończeniu działań wojennych rozpoczął pracę jako nauczyciel wychowania fizycznego w filii *Akademichnojji Gimnaziji* we Lwowie gdzie pracował aż do 1939 r. W latach dwudziestolecia międzywojennego należał do najaktywniejszych członków ukraińskiego życia sportowego i sokilskiego. Szczególnie dał się poznać przez swoją działalność publikacyjną w „Sokilskich Wistiach” pisując w nich pod pseudonimem Blu Boy (w odróżnieniu od pseudonimu autorskiego Iwana Franko Red Boy). Tematyka jego publikacji była bardzo szeroka. Poruszał między innymi działalność UHA, wiązał ją oczywiście z dążeniem do utworzenia niezależnego państwa ukraińskiego. Głównym jednak kierunkiem jego publikacji było upowszechnianie wśród społeczeństwa ukraińskiego idei wychowania fizycznego i duchowego. Był on jednym z pierwszych, który zebrał i usystematyzował dorobek swojego nauczyciela I. Boberskiego.

W latach 1914–1942 S. Hajduczuk listownie korespondował z Iwanem Boberskim w sprawach naukowych rozwiązań w organizowaniu ukraińskiej kultury fizycznej¹²⁶.

Jako jeden z pierwszy szeroko poruszał na łamach prasy problemy kobiecego sportu, a także brał aktywny udział na rzecz zakupu sportowego placu „Sokiła-Bat’ko”. W swoich artykułach propagował rozwijanie skautingu wśród ukraińskiej młodzieży. Był sprawozdawcą prasowym z organizowanych sokilskich i łuhowych imprez sportowych. Dużą wartość posiadały jego publikacje z zakresu metodyki nauczania wychowania fizycznego. Uwagę przyciągała jego publikacja „Fizyczne wychowanie ukraińskiego narodu”, poruszał w niej jako jeden z pierwszych historyczny rozwój ukraińskiej kultury fizycznej w różnych regionach Galicji i Kresów Południowo-Wschodnich oraz na emigracji¹²⁷. Jego publikacje miały zabarwienie nacjonalistyczne, dotyczy to zwłaszcza takich artykułów jak „My i wony”¹²⁸, „Tiłesne wychowania” w URSR¹²⁹, „Za Zbruczem”¹³⁰, „Związki hałyckich Sokolików z naddnuprianciamy pered wijnoju”¹³¹ czy „Pobratym Mikoła Michnowski”¹³². Do dorobku jego pracy naukowej w zakresie kultury fizycznej zaliczyć należy ponad 10 monografii. Należy do nich pierwszy ukraiński metodyczny podręcznik do nauki siatkówki pt.: „Widbywanka” wydany w Lwowie w 1930 r. Jedną z ostatnich naukowych pozycji był podręcznik wydany we Lwowie pt.: „Wpływ fizycznoho wychowanńja na wdaczu naszoji mołodi”. Cenną pozycją o charakterze historiograficznym związanym z sokilskim wydawnictwem, oraz opisem działalności tej organizacji od 1887 r. do 1937 r. była wydana w 1937 r. we Lwowie monografia pt.: „Piwsto-

¹²⁴ L. Peista, L. Reiss: *Krótki rys historyczny...*, dz. cyt., s. 25.

¹²⁵ Porusza R. B. Melech: *Początek litopisu ukrajńskoho futbolu*. [w:] *Futbol w Ukraini – witoky, tradyciji, perspektywy*. Lwiv – Kyjiv 2004, s. 21–25; I. D. Jakymyszyn.; W. W. Sołomonko: *Rozwytok futbolu w rehionach, sportywnych towarystwach ta klubach zachidnojji Ukrainy*. [w:] *Futbol w Ukraini...*, dz. cyt., s. 225–232.

¹²⁶ Iwan Boberski od 1920 r. przebywał na emigracji najpierw w Jugosławii a następnie w Kanadzie.

¹²⁷ „Sokilski Wisty”, 1935 nr 3, s. 7–8; nr 4, s. 11–12.

¹²⁸ „Sokilski Wisty”, 1929 nr 9, s. 14–15.

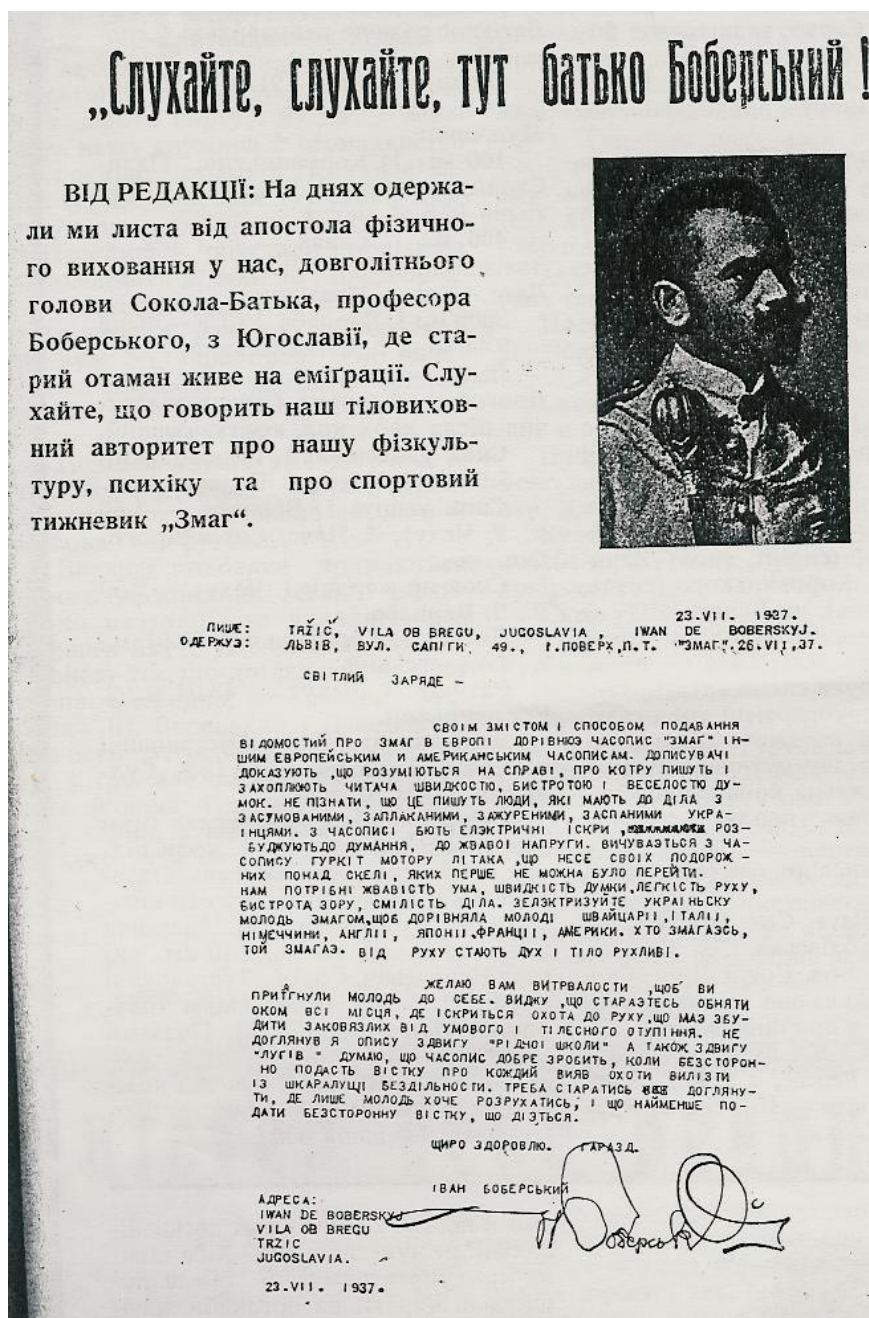
¹²⁹ „Sokilski Wisty”, 1929 nr 11–12, s. 2–4.

¹³⁰ „Sokilski Wisty”, 1936 nr 8, s. 6.

¹³¹ „Latopys Czerwonoj Kałyny”, Lwów 1937 nr 7–8, s. 21–24.

¹³² „Sokilski Wisty”, 1939 nr 5, s. 3–4.

littia sokilskich wydań”. Druga wojna światowa przerwała pracę S. Hajduczka na stanowisku kierownika katedry kultury fizycznej objętym w Lwowskim Państwowym Medycznym Instytucie¹³³.

Fot. 6. List I. Boberskiego do członków UTG „Sokił-Batko” i do redakcji czasopisma „Zmah” z 23.07.1937 r. pisany z Jugosławii gdzie przebywał na emigracji.

Pod silnym wpływem osobowości S. Hajduczka był jego uczeń w Akademycznej gimnazji we Lwowie M. Tril, stąd późniejsze sportowe efekty jego działalności. W 1925 r. jako student fakultetu prawa M. Tril wstąpił do „Sokiła” i z oddaniem rozwijał swoje zainteresowania sportowe. Podczas studiów należał do *hurta instruktorów тіловиховання* ukraińskiego sokilstwa. Do 1931 r. pełnił funkcję naczelnika „Sokiła-Bat’ko” a do 1939 sprawował funkcję sekretarza w kancelarii tej organiza-

¹³³ R. Kripjakewycz: Nasz profesor Hajduczok. (spohady z rokiw 1936–1976). „Sokił-Bat’ko” sportywno-ruchankowe towarzystwo u Lwowi. Almanach 1894–1994. Lwów 1996, s. 210–213.

cji. Zastąpił jako znakomity organizator kursów szkoleniowych z zakresu wychowania fizycznego oraz zlotów sokilskich. Najbardziej jednak zasłużył się dla rozwoju ukraińskiej kultury fizycznej jako autor programu i zasobu ćwiczeń stosowanych na sokilskich zlotach. Jego autorstwa były również podręczniki metodyczne przeznaczone dla instruktorów wychowania fizycznego z zasobem ćwiczeń gimnastycznych na przyrządach (drażek, koń i poręcze) a także opis techniczny budowy piramid gimnastycznych. Należał do grupy utalentowanych teoretyków ukraińskiej kultury fizycznej, w której wyróżniał się znawstwem terminologii stosowanej w ukraińskim wychowaniu fizycznym. Z jego opracowań metodycznych korzystali nauczyciele wychowania fizycznego, instruktorzy oraz młodzieży organizatorzy sportu¹³⁴.

W sprawach kultury fizycznej środowisko *sokilskie* pozostawało w stałej łączności z I. Boberskim. M.in. do uczestników Zjazdu im. Tarasa Szewczenki w 1938 r. I. Boberski w przesłanym telegramie pisał tak: *...wytrwały wędrownik wychodzi na szczyt góry. Nie ustawajcie, pokonujcie wytrwale wszelkie przeszkody...* Zamykając zebranie zarządu UTG „Sokił-Batko” w 1938 r. dr Chronowiat nawiązał do słów I. Boberskiego apelował do członków „Sokiła” *...o dalszą intensywną, wytrwałą i rozważną pracę...*¹³⁵.

Fot. 7. Iwan Boberski, Dmytro Witowski i Longyn Cehelski w mundurach Strzelców Siczowych – 1918.

Z uwagi działalność Iwana Boberskiego na polu pedagogizacji, metodyki i teorii kultury fizycznej wśród społeczeństwa ukraińskiego należy go uznać za głównego ideologa rozwoju ukraińskiej kultury fizycznej. Nieocenioną zasługą I. Boberskiego jest działalność na rzecz pozyskania własnego „Ukraińskiego Stadionu”. To dzięki Jego działalności zapoczątkowana została zbiórka środków finansowych za które ostatecznie wykupiono stadion sportowy we Lwowie. Szczególne zasługi to udzielana pomoc i przekazywanie wiedzy związanej z teorią i metodyką w wielu dyscyplinach. Wspomnianą działalność I. Boberski prowadził podczas różnych spotkań. Jego postawa spowodowała, że już za życia został okrzyknięty ojcem ukraińskiej kultury fizycznej¹³⁶.

¹³⁴ T. Bilostoćkij: Pamjati M. Trila. [w:] „Sokił-Bat’ko” sportywno-ruchankowe towarzystwo u Lwowi. Almanach 1894–1994. Lwów 1996, s. 102.

¹³⁵ „Zmah”, 1938 nr 12, s. 1.

¹³⁶ J. Chorostil: *Ukraińskij Peremyszł u dzergali sportowoho žyttia* [w:] B. Zahajkewycz: *Peremyszł – zachidnyj bastion Ukrajiny*, Nowy Jork – Filadelfia 1961, s. 354; M.in. to dzięki instrukcjom I. Boberskiego działalność rozpoczął UKS „Sianowa Czjka” w Przemyślu.